

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

NLP TEKNİĞİNİN OYUNCULUK ÜSTÜNDEKİ ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERVE PEKAR

Mayıs, 2015

NLP TEKNİĞİNİN OYUNCULUK ÜSTÜNDEKİ ETKİSİ

MERVE PEKAR

Film ve Drama Yüksek Lisans Programı'nda Yüksek Lisans derecesi
için gerekli kısmi şartların yerine getirilmesi amacıyla
Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne
teslim edilmiştir.

KADIR HAS ÜNİVERSİTESİ

Mayıs, 2015

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
NLP TEKNİĞİNİN OYUNCULUK ÜSTÜNDEKİ ETKİSİ

MERVE PEKAR

ONAYLAYANLAR:

Prof. Dr. Çetin Sarıkartal (Danışman)

Kadir Has Ü.

Yrd. Doç. Dr. Zeynep Günsur Yüceil

Kadir Has Ü.

Ezel Akay

ONAY TARİHİ:

“Ben, Merve Pekar, bu Yüksek Lisans Tezinde sunulan çalışmanın şahsıma ait olduğunu ve başka çalışmalardan yaptığım alıntıların kaynaklarını kurallara uygun biçimde tez içerisinde belirttiğimi onaylıyorum.”

MERVE PEKAR

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Merve Pekar', written over a horizontal line.

Özet

NLP TEKNİĞİNİN OYUNCULUK ÜSTÜNDEKİ ETKİSİ

Merve PEKAR

Film ve Drama Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Çetin Kemal SARIKARTAL

Mayıs, 2015-05-13

Yaptığım bu çalışmada, Zihin Dili Programlama (Neuro Linguistic Programming-NLP) uygulamalarının, oyuncuların performansı üzerinde ne gibi etkilerinin olduğunu ortaya koymayı amaçladım. Farklı oyuncular yedi dram, yedi komedi olmak üzere toplam 14 tiradı ilk önce doğrudan oynadılar, daha sonra NLP tekniğine uygun olarak dram için başlarından geçen en hüzünlü olayları, komedi için ise hayatlarının en mutlu anlarını yazıp, sesli olarak okudular. Daha sonra aynı oyuncular aynı tiratları yeniden oynadılar. Bu süreçte, hem NLP metinleri öncesinde, hem de NLP metinleri sonrasında oyunu izleyen 30 izleyici, izledikleri her bir tiradı 1'den 10'a kadar puanladılar. Daha sonra, izleyicilerin verdikleri puanlara göre NLP öncesi ve sonrası oyun performanslarını kıyasladım. Çalışmada elde ettiğim sonuçlara göre NLP sonrası oyuncu performansı için seyircilerin verdikleri ortalamalarda artış vardı, NLP öncesi performans puanlarının sıralamasıyla, NLP uygulaması sonrasında performans puanlarının sıralaması farklılık gösterdi. Ayrıca oyuncular başlarından geçen en hüzünlü olayları tekrar okuyup bu sefer komedi tiratlarını oynadılar. Aynı şekilde hayatlarının en mutlu anlarını anlatan NLP metinlerini okuyup, dram tiratlarını tekrar oynadılar. Bu karşılaştırmanın sonuçlarını da göz önüne alarak ortaya çıkan analizleri yazdım. Oyunculukta gerek sahne heyecanının yenilmesinde, gerekse oyun kalitesi ve performansın artırılmasında NLP tekniğinin oldukça etkili ve başarılı bir yöntem olacağını, bunun alan uygulamalarında da önemli olduğunu düşünüyorum.

Anahtar Kelimeler: NLP, Oyunculuk, Dram, Komedi.

Abstract

EFFECT OF NLP TECHNIQUE ON PLAYER PERFORMANCE

Merve PEKAR

Film and Drama Master Program, Master Thesis

Advisor: Prof. Dr. Çetin Kemal SARIKARTAL

May, 2015-05-25

In this research, I tried to enlighten effects of Neuro Linguistic Programming (NLP) applications on player performances. Different players played 14 harangues consisting seven dramas and seven comedy, afterwards they wrote and read out their most sad memories for drama and their the most happy memories for comedy according to NLP technique. Afterwards, players played same harangues again. During this process, 30 audiences watching harangues before NLP texts and after NLP texts evaluated each harangue based on a scale from 1 to 10. Later, I compared performances of harangues before and after NLP applications based on points given by audiences. According to results I found in the research, there were increase in points given by audiences after NLP, and performance classification arrangement before NLP application was different than performance classification arrangement after NLP application. In addition, players read out their most sad memories and played comedy harangues. Similarly, players read out their most happy NLP texts and played drama harangues. I also noticed results of these comparing, and wrote founded analyses. In acting, both overcome stage fright and increasing play quality and performance, NLP technique may be quite effective and successful method, and I think that this may be important for field applications.

Keywords: NLP, Acting, Drama, Comedy.

Teşekkür Notu

Yüksek lisans eğitimimin sonuna gelmiş bulunuyorum. Bu günlere gelmemde büyük pay sahibi olan sevgili eşime ve değerli aileme teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans yaşamıma başladığım günden bu yana, edindiğim tüm bilgi ve tecrübelerde emeği sonsuz olan başta danışman hocam Prof. Dr. Çetin Kemal SARIKARTAL olmak üzere tüm hocalarıma teşekkür ederim. Çalışmamda büyük özveri ile tiratları oynayan, NLP metinleri yazan, bunları tezim için kullanmama izin veren tüm oyuncu arkadaşlarıma ve oyunları değerlendirmeye gönüllü olan tüm katılımcılara teşekkür ederim.

Merve PEKAR

İÇİNDEKİLER

Özet	iv
Abstract	v
Teşekkür Notu	vi
Tablo Listesi	ix
Şekil Listesi	x
1 Giriş	1
Araştırmanın Amacı	1
Problem	2
Çalışmada aşağıdaki problem cümleleri kurularak, bu sorunlara yanıt aranmıştır.	2
Araştırma Hipotezleri.....	2
Kapsam ve Sınırlılıklar	3
Araştırmanın Yöntemi.....	3
2 Kavramsal Çerçeve	4
2.1. Nöro Linguistik Programlama (NLP) Kavramının Analizi	4
2.1.1. NLP'nin Tanımı	4
2.1.2. NLP Uygulamaları	5
2.1.3. NLP'nin Psikolojik Yanı.....	7
2.1.4. NLP Yöntemleri ve Temsil Sistemi	8
2.1.5. NLP'nin Sosyolojik Yanı.....	10
2.1.6. NLP'nin Kapsam ve Sınırlılıkları	11
2.2. Tiyatro ve Oyunculukta Bilişselliğe Açık Yönler.....	16
2.2.1. Türkiye'de Yerleşik Oyunculuk Kavramı	17
2.2.2. Oyun ve Kimlik.....	17
2.2.3. NLP, Kimlik ve Oyun	18
3. Veri Toplama ve Değerlendirme	18
3.1. Oyuncuların Yazdıkları NLP Metinleri	19
4 Bulgular ve Yorum	27
4.1. NLP Metinlerinden Önceki Performans Puan Ortalamaları	27
4.2. NLP Metinlerinden Sonraki Performans Puan Ortalamaları	28
4.3. Karşıt Konudaki NLP Metinlerinden Sonraki Performans Puan Ortalamaları	29
4.4. NLP Metinlerinden Önceki ve Sonraki Performans Puan Ortalamaları	29

5 Sonuç	31
Kaynaklar	33
EKLER.....	36
Oyunculara Verilen Tıratlar	36
NLP' nin Oyunculuğa Faydalı Olabilecek Bazı	52
Yöntemleri.....	52

Tablo Listesi

Tablo 3. 1. NLP Metinleri Öncesi Tiratların Değerlendirmeleri	27
Tablo 3. 2. NLP Metinleri Sonrası Tiratların Değerlendirmeleri.....	28
Tablo 3. 3. Karşıt Konudaki NLP Metinleri Sonrası Tiratların Değerlendirmeleri	29
Tablo 3. 4. NLP Metinleri Öncesinde ve Sonrasındaki Puan Farkları.....	30

Şekil Listesi

Şekil 1. 1. NLP Algı süreci	7
Şekil 1. 2. NLP'de beynin kullanımı	16

1 Giriş

Araştırmanın Amacı

NLP, Nöro Linguistik Programlama kelimelerinin baş harflerinin kısaltmalarından meydana gelen bir kavram olup, insan beyninin dilsel ifadelerle programlanması anlamına gelmektedir. Günümüzde bu konuda pek çok alan uygulaması olmasına ve pek çok seminerler verilmesine karşın, bilimsel anlamda literatürde yeterince yerini almış bir kavram değildir.

Bu nedenle bu çalışma, NLP uygulamalarının performans öncesinde ve sırasında oyuncuya sağlayacağı yardımları ve kolaylıkları göstermeyi amaçlar. Performanstan önce oyuncunun performansa hazırlandığı ve kendince bir takım teknikler uyguladığı bir süreç vardır. Bu süreç karakterin ortaya çıkacağı zemini hazırlayan mutlak süreçtir. Bu nedenle de performans öncesinde rahatlama, tam konsantre sağlama, performans sırasında duygu belleğini coşturabilme, var olan tüm potansiyelin kolaylıkla dışarı çıkabilmesi, oyuncu için hayati önem taşır. Benim amacım bu tezi okuyan birine, NLP'nin tüm bu konularda ne kadar faydalı olduğunu göstermeye çalışmaktır.

Araştırmanın Önemi

Yapılan bu araştırmanın en büyük önemi, daha önce bu alanda herhangi bir çalışmanın yapılmamış olması nedeniyle alan öncüsü bir çalışma olmasıdır. Aslında her oyuncu, her sahne performans sanatçısı, bir şekilde oyun öncesi rahatlama egzersizleri yaparak, kendi motivasyonunu artırıcı bir takım sözler söyleyerek, farkında olmadan NLP uygulamasını yapmaktadır. Ancak bu rahatlama çalışmaları oldukça yüzeysel ve herhangi bir tekniğe bağlı kalmadan yapılan çalışmalardır. NLP sayesinde, bu çalışmaların ya da diğer ifadeyle oyun öncesi kaygının heyecana dönüşmesinin teorik alt yapısının da ortaya konması, oyun öncesi oyuncuların daha etkili bir şekilde rollerine

hazırlanması mümkün olabilir. Bunun gerçekleşmesi sayesinde, oyunculuk literatürüne katkıda bulunmak da mümkün olabilir.

Araştırmanın bir diğer önemi de, izleyici ile oyuncu etkileşmesini sağlaması açısından, oyunun kalitesinin artırılması ve bunu yaparken de, sosyolojik ve psikolojik süreçlere gönderme yapmasından ileri gelmektedir. Bu sayede, oyuncular, kendilerini dilsel ifadelerle programlayarak, oyuncu ve karakter arasındaki ilişkiyi sağlam kurarak performanslarını sergileyebilirler. Bunun sağlanması neticesinde ise oyunun hem kalitesi artacak, hem de karakterin izleyici ile etkileşimi mümkün olacaktır; üstelik oyuncunun öz benliğine değmeden, ona zarar vermeden.

Problem

Çalışmada aşağıdaki problem cümleleri kurularak, bu sorunlara yanıt aranmıştır.

"NLP uygulamalarının tiyatro oyununda oyuncuların rolleri ile organik bir bağ kurabilmelerine ne gibi katkısı vardır?"

"NLP tekniği oyuncu performansını geliştirmek, oyuncuda var olan sorunları iyileştirmek için kullanılabilir mi?"

Araştırma Hipotezleri

Araştırmanın problem cümlelerine yanıt olarak NLP uygulamalarının oyuncuların rolleri ile etkileşimlerine katkıda bulunacağı düşünülerek, aşağıdaki hipotezler kurulmuştur:

"NLP uygulamalarının performans sırasında oyuncuların rolleri ile etkileşimlerini sağlamada olumlu katkılar vardır."

"NLP uygulamaları oyunculara hem performans öncesinde hem de sırasında birçok kolaylık sağlamaktadır."

Kapsam ve Sınırlılıklar

Çalışmanın kapsamını NLP uygulamaları ve oyunculuk, sınırlılıklarını ise yedi oyuncu ile yapılan tirat çalışmaları ve NLP uygulamaları oluşturmaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Yapılan bu araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde oyunculuk ve NLP tekniği hakkında genel bilgilere yer verilmiştir. Kavramsal çerçevenin çizildiği bu bölümde, uygulama sırasında yapılan çalışmaların teorik çerçevesi, oyunculuk kavramının da temel özelliklerine bağlı olarak incelenmiştir. Çalışmanın kavramsal çerçeve bölümü, sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan doküman tarama modeline göre hazırlanmıştır. Araştırmanın uygulama kısmı, her biri iki bölümden oluşan iki aşamayı içermektedir. Birinci bölümde ilk olarak, yedi oyuncuya farklı konularda yedi adet kısa tirat verilmiş ve bunu oynamaları istenmiştir. Daha sonra her bir oyuncuya, oynadıkları tiradın konusuna uygun olarak, yaşamında onları en fazla etkileyen bir olayı kısaca yazmaları ve bunu sesli olarak okumaları istenmiştir. Bunun ardından aynı oyuncular, aynı tiratları yeniden oynamıştır. Bu esnada, okuma öncesinde ve sonrasındaki tiratların oyunculuk kalitesi ve inandırıcılık açısından değerlendirilmesi için otuz izleyicinin fikirleri alınmış, izleyicilerden okuma öncesi ve okuma sonrası tiratları, oyunculuk kalitesi ve inandırıcılığı 10'luk skala ile değerlendirmeleri istenmiştir.

İkinci bölümde ise yine yedi oyuncu ilk olarak farklı konularda tirat sahnelemiş, akabinde ise sahnelenen konuyla ters düşen (komedi tiradı için trajik bir olay gibi) ve yaşamlarında çok önemli yer tutan bir olayı önce yazıp okuyup, sonra tiratlarını oynamaları istenmiştir. Yine otuz izleyicinin, ilk ve NLP sonrası performansları değerlendirmeleri istenmiştir. Bu sayede, oynanacak olan oyunun içeriğine uygun ya da içeriğine ters NLP uygulamasının, oyuncu performansı üzerindeki etkilerinin incelenmesi sağlanmıştır. Çalışmada daha sonra hem konuyla ilişkili NLP, hem de konuya ters NLP öncesinde ve sonrasında ortaya konulan performansların kıyaslamasına yer verilmiştir. Bu sayede, NLP uygulamalarının sahne performansı üzerindeki etkileri hem oyuncu, hem de izleyici açısından ortaya konulmuştur.

2 Kavramsal Çerçeve

Çalışmanın bu bölümünde, uygulamada kullanılan yöntem ve tekniklerin daha iyi anlaşılması, çalışma sonuçlarının daha etkili bir şekilde değerlendirilmesi için, çalışmada kullanılan kavramların analizine yer verilmiştir. Bu bağlamda NLP ve oyunculukla ilgili bazı temel bilgiler çalışmanın bu bölümünde incelenmiştir.

2.1. Nöro Linguistik Programlama (NLP) Kavramının Analizi

Zihin Dili Programlama olarak da bilinen NLP, en genel tanımıyla konuşma yoluyla zihnin programlanmasıdır. Burada programlama kavramı oldukça geniş tutulmuş olup, yine genel anlamda programlamayı, insan zihninin istenilen bir olay ya da duruma adapte edilmesi şeklinde tanımlamak mümkündür. Bu bağlamda değerlendirildiğinde NLP, zihnin istenileni elde etme adına güdülenmesi şeklinde bir uğraş olarak görebiliriz. Devam eden başlıklarda, genel anlamıyla NLP ve yöntemleri hakkında kısa bilgilere yer verilmiştir.

2.1.1. NLP'nin Tanımı

NLP, Neuro Linguistic Programming olarak ifade edilen İngilizce kelimelerin baş harfleri olup, Türkçede Zihin Dili Programlama anlamına gelmektedir. NLP, tecrübelerin ve en mükemmelin modellenmesi şeklinde açıklanan, hedefe ulaşmada kullanılan bir tekniktir. NLP kişilere beynin iki yarısını da kullanma becerisi kazandırmaya imkan vermektedir (Çalışkan, 2006: 96).

NLP, bir davranış biçimi, mükemmelliğin sanatı, bir yöntemdir. NLP tüm dünyada uygulanan dört ayrı eğitim programı ile bireylere fayda sağlamakta olup, burada bireylere NLP konusunda bilgi sahibi olmaları ve NLP uygulamalar ve yapmak için imkan verilmektedir (Bilasa, 2006: 25).

NLP'nin temel çıkış noktası zihinde oluşan dönüşüm ve aktiviteler, bu aktivitelerin kullanılan dille ilintisi ve zihnin arzulanan sonuçları elde edecek biçimde (tıpkı bir bilgisayar programı gibi) programlanabileceği düşüncesidir. Doğru olandan çok yararlı olanı araştıran ve insan deneyimlerinin soyut yanlarından çok somut yanlarıyla ilgilenmeyi tercih eden bu yaklaşım kişinin değişim için gerekli tüm

kaynaklara sahip olduğu savını bu söz konusu kaynakların fark edilebilmesini sağlayacak strateji ve modellerde somutlaştırmaktadır (Tat, 2007: 57).

Bireylerin kendilerine özgü duyum eşiklerinin ve hayatları boyunca yaşadıkları deneyimlerin birbirinden mutlaka farklı olduğunu göz önüne alarak, herkesin haritasının (dış dünyaya ait algısının) göreceli bir durum olduğunu kolayca öngörebiliriz. Görünüşe göre, tıpkı bölgelerde olduğu gibi insanların da dünyaya bakış açıları ve zihinlerinde yarattığı dünyayla ilgili “çizilmiş haritalar” vardır. Bu haritalar dünyanın kendisi değil, sadece kişilerin zihinlerinde yaratılmış olan göreceli dünyalardır (Yurdakul, 2003: 58).

NLP, yaşamımızda üzerinde düşünmeden, otomatik olarak gerçekleştirmiş olduğumuz algılama, düşünce ve davranış süreçlerini, bilinçli hale getirme ve geliştirmede etkin olarak kullanılan bir yöntemdir. NLP'nin altyapısını, insanların çevrelerini nasıl algılayıp ne şekilde tepki gösterdikleri nasıl iletişim kurdukları ve davranış kalıpları üzerinde yapılan araştırmalar oluşturur. NLP modelleme yapmak için öznel deneyimlerimizi nasıl yapılandırdığımızı, değerlerimiz ve inançlarımızın neler olduğunu ve duygularımızı nasıl yarattığımızı araştırır. Deneyimlerimiz sonucunda iç dünyamızı nasıl yapılandırdığımızı ve ona nasıl anlam yüklediğimizi inceler. Hiçbir olay kendi içerisinde bir anlam taşımaz, ona anlamı biz veririz ve farklı insanlar aynı olaya farklı anlamlar yükleyebilirler. NLP içimizdeki deneyimi araştırır (Acaralı, 2009: 5).

2.1.2. NLP Uygulamaları

NLP tekniği 1970'lerin başında ortaya çıkmış ve hızla yaygınlaşıp gelişmiştir.

NLP ilk olarak 1970'li yılların başında dilbilimci John Grinder ve matematikçi ve Geştalt terapisi uzmanı Richard Bandler tarafından Amerika'da ortaya konmuş olup, “Konusunda yetkin biri ile mükemmel biri arasındaki fark nedir?” sorusuna yanıt arama uygulamasıdır. NLP'de üstün performans sergileyen, Geştalt terapisinin kurucusu psikolog Fritz Perls, aile terapisi uzmanı Virginia Satir ve American Society of Clinical Hypnosis'in kurucusu psikiyatrist Milton Erickson gibi bazı kişiler seçilmiş ve seçilen bu

kişilerin sözel ve davranışsal yaklaşım şekilleri analiz edilmiştir (Acar, 2004: 1).

NLP Uygulamalarında düşünce-dil-davranış arasında sekiz adımda gerçekleşen bir ilişki söz konusudur. Bu sekiz adımın özellikleri aşağıda verilmiştir (Soysal, 2006: 34):

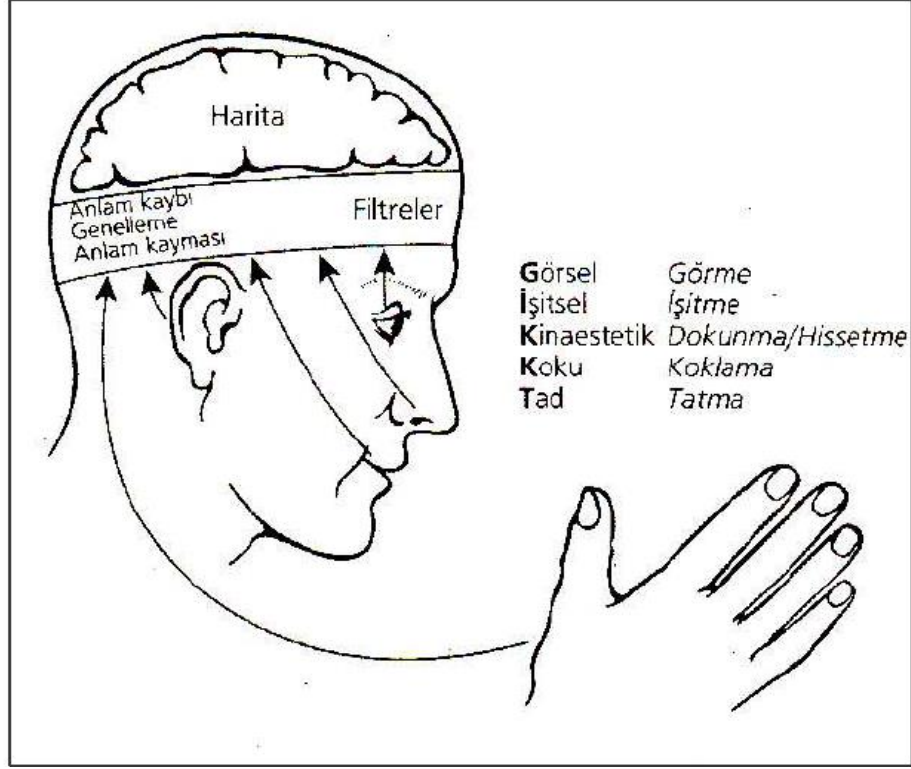
1. Görüntüler, tat alma, dokunma, ses şeklindeki duyular verileri oluşturur,
2. Veriler algı filtrelerinden geçerken deformasyona uğrar,
3. Buradan iç filtrelere değer, inanç ya da kriter gibi farklı şekillerde gelir,
4. Buradan değişime uğrayarak, başkalaşım geçirirler,
5. Veriler daha sonra baskın olan algıya göre iyi ya da kötü şeklinde depolanır,
6. Buradan ses ve duyguya dönüşerek anıları oluşturur,
7. Daha sonra yeniden iç filtrelerden geçerek temsil edilir ve
8. Bu sürecin sonunda, bir-iki saniye içerisinde tepki ya da davranış belirlenir.

NLP herkesin farklı algı haritaları olduğunu ve insanların iyi bir iletişim için bu haritaları kabul etmesi gerektiğini anlatmaktadır. İnsanların başarısı büyük oranda iletişim yeteneğine bağlıdır. Her insanın farklı haritaları olduğunu kabul eden, onların haritasına hitap edecek iletişim becerilerini kullanmaya çalışan insanlar daha çok kişiyle anlaşır ve iletişim kalitesini, dolayısıyla yaşam kalitesini yükseltir. Etkin bir iletişim, insanların farklı algı haritalarını anlamaktan geçmektedir. Diğer insanların farklı haritalarını anlamak ve kabul etmek, zaman zaman da kişinin kendi haritasını düzenlemesi etkin bir iletişim ve uyumun artmasını sağlayacaktır. NLP insanların güçlü bir iletişim becerisine sahip olmasını sağlar (Aslan, 2010: 65).

NLP uygulamalarında duyguların önemli yeri vardır. Duygularla filtreler arasındaki ilişki aşağıdaki gibi NLP algı sürecinde özetlenebilir. İnsanlar beş duyuyla dış dünyadan gelen verileri ve bilgileri alarak kendi özel kalıplarında bu bilgilere bir anlam kazandırır. Herkesin kişisel değerlerinden, inançlarından ve deneyimlerinden oluşturduğu bir dünya modeli ya da başka bir deyişle haritası vardır.

Çoğu insan kendi haritasının en iyi ve en doğru olduğuna inanır. Bu inanç, insanların birbirleriyle anlaşabilmelerine ve sağlıklı iletişim kurabilmelerine engel olur. Oysa mutlak doğru yoktur ve insanların

olaylara yükledikleri anlam, kişiden kişiye dolayısıyla haritadan haritaya değişiklik gösterir (Tokgözlü, 2009: 32).

Şekil 1. 1. NLP Algı süreci

Kaynak: Tokur, 2006: 36

Şekilde de görüldüğü gibi, NLP teorisine göre zihin haritasının oluşmasında beş duyu ile alınan bilgiler filtrelerden geçerek yeniden anlamlandırılmakta ve zihinde durum haritası çıkmaktadır. Ancak her bireyin zihin haritası farklılık gösterebilmektedir.

2.1.3. NLP'nin Psikolojik Yanı

Beyin Dili Programlaması veya Sinir Dili Programlaması diye de bilinen ve her biri mükemmel

denebilecek sistemler olan beyin ve bedenimiz arasındaki ilişki biçimleri ekseninde kurgulanmış olan NLP, özünde beş duyu organımız yoluyla çevreden aldığımız uyarıcıların davranışlarımızı ne şekilde etkilediği ve yönlendirdiği konusu ile ilgilenmektedir (Biçer, 1999: 9).

NLP yalnızca gözlemlenebilir davranışlarla sınırlı olmayıp, bundan daha fazlasını ifade etmektedir. NLP, insanın düşünme şeklini, tüm deneyim ve eylemlerini kontrol eden zihinsel süreçleri de kapsamakta olup, başkalarıyla olduğu kadar, bireyin kendi kendisiye olan iletişimiyle de ilgilenmektedir. İnsanın deneyimlerinin tüm yapısıyla ilgilenir. NLP, bir davranışla sonuçlanan düşünce süreçlerini, duygularını ve inançları şekillendirmeye çalışır (Harry, 2001: 3).

NLP, beynin ve zihnin çalışma sistemlerini araştırarak düşünme, dil ve davranış süreçlerini inceleyen ve vardığı sonuçlarla kişilerin hedeflerine ulaşmalarını sağlamak üzere bireylerin özgün zihin haritalarını yine kendilerinin oluşturmasına katkıda bulunan etkili teknikler bütünüdür. Hedefe ulaşmak için gereken mükemmelliği irdelememize ve yeniden oluşturmamıza olanak sağlayan bir yöntemdir. Düşünme, dil ve davranış süreçlerini inceleyerek, hedefe ulaşmak için bu unsurların en etkin biçimde kullanımını öğreten bir çalışma alanıdır. Bu süreçler, kişide bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde yerleşmiş olabilir. NLP başarıya (ki başarıdan kasıt herkesin kendi değerlerine göre varmak istediği noktadır) ulaşmak için, bu süreçler üzerinde denetim sağlama yeteneklerinin geliştirilmesine yönelik sistemler teknikler ve modeller sunmaktadır (Gökçül, 2007: 67).

NLP ile ilgili başlangıç çalışmalarına önemli katkılar, antropoloji, psikoterapi, biyoloji ve sibernetik alanında eserler veren İngiliz antropolog Gregory Bateson tarafından ortaya konulmuştur (Alder, 1998: 3).

2.1.4. NLP Yöntemleri ve Temsil Sistemi

Kişisel NLP uygulamalarında özellikle kişilerin bilinçaltılarına seslenilerek farkında olunmayan öz kaynaklara ulaşılması sağlanmakta, limitler yok edilerek esnek davranış modeli aktarılmaktadır. İki ile dört saat arasında yüz yüze gerçekleştirilen

görüşmeyle kişi gerçek duygularını fark etmekte, farkında olunan ve olunmayan aklını kullanabilme becerisini kazanarak istenilen yönde değişmektedir (Tat, 2007: 60).

Dışarıdan Gözleme: Her şeyi tarafsız olarak görmeli, öyle değerlendirmeliyiz. Yer, zaman, konu gibi tüm detayları iyice gözden geçirmeliyiz. Aynı olayı gözümüzde bir kaç kere canlandırıp tekrarlırsak, hatta bazı yerlerde yavaşlar ya da durursak, o olayla ilgili olumlu duygular baskın hale gelecektir.

İçeriğin Yeniden Çerçevenmesi: Bir durum olduğunda olumsuz taraflarının yanında olumlu taraflarını da görebilmek gerekir. O zaman cesaretimiz ve dayanaklılığımız artar. Böylece negatif ruh halinden kurtuluruz. Beynimiz çözüm yoluna gider.

Algılama: Sağlam bir iletişim için ilk olarak yoğun bir algı gerekmektedir. Karşımızdaki insanı çok iyi gözlemlemek gerekir. Bizim sözlerimize, hareketlerimize ne tarz tepkiler veriyor, iyice anlamalıyız. Ancak bu algı sonucunda o insanı kendi tarafımıza ya da başka bir tarafa çekebiliriz.

Algısal Pozisyonlar: Olaylara alışlagelmiş şekilde kendi açımızdan değil de başka açılardan da bakabilmeyi öğrenmeliyiz. Perspektifimizi genişletmemiz gerekir.

Uyum Sağlama ve Önderlik: Karşımızdaki kişi ile başarılı bir ilişki kurmak için önce ona yaklaşmamız gerekir. Böylece onun duygusal algısını değerlendirebiliriz. Eğer sağlam bir şekilde onun yanında durursak bize güvenir. Bu güven sonrasında da istediğimiz gibi önder olabiliriz.

Kaynakları Harekete Geçirme: Ruhsal durumumuzu ya da karşımızdaki kişinin ruhsal durumunu, gerekli duruma uydurabilme halidir. Bunun için fizyolojik değişiklikler gerekebilir.

Çapa: Şartlanma ve şartlandırma halidir. İhtiyaç duyulan duygu durumunu istediğimizde çağırabilme yöntemidir. Karşımızdaki kişinin his durumunu kontrol altına alabiliriz. Onun nasıl hissedeceğini belirleyebiliriz. Önce onu hangi duygu durumuna getireceğimizi belirlemeliyiz. Bir hikaye anlatabiliriz. Tamamen olayın içine girince ve

istediğimiz duygu durumuna geldiğinde, elimizi omzuna koyar, bir süre bu şekilde kalırız. Sonra duygu durumu ile ilgisi olmayan bir şey söyler ve dikkatini dağıtırız. Sonra tekrar elimizi omzuna koyarsak, az önce içinde olduğu duygusal duruma geri döner.

Hedef Çalışmaları: Şartları, durumları, nasıl hareket edilmesi gerektiğini NLP tekniklerine göre tekrar gözden geçirmeli ve ona göre hareket etmeliyiz.

Gerekli Olan Motivasyonu Sağlama: Şu şekilde düşünmeliyiz; bir 'ben' bir de 'öbür ben' var. Öbür ben sağ üst köşede gözlemci, cam bir fanusun içinde. Sonra görevimi seçip, ne yapmak istediğime karar veririm. Görevi yapan, istediğini elde eden benim yaşadığı mutluluğu görürüm. Baştan sona kadar görevi nasıl tamamladığını izlerim. Eğer gördüğüm şey bana mutluluk vermiyorsa, bilinçaltımda onunla ilgili şüphe, irade zayıflığı var demektir. Defalarca aynı süreci tekrar gözümde canlandırırım. Tam anlamıyla izlediğim şey beni tatmin edince cam fanusun içinden çıkıp, öbür beni kendime çekerim. Hemen ne yapacağımı planlarım.

2.1.5. NLP'nin Sosyolojik Yanı

NLP, eğitim, sanat veya sporla uğraşanlara, bireyin kendisiyle ve eğitim verdiği kişilerle doğru iletişim tekniklerini kullanmasına imkan vermektedir. Bunun yanında NLP, bireylerin uğraşlarında kaynaklarıyla birlikte yaratıcılığını da etkin ve doğru olarak kullanmasını mümkün kılmaktadır. NLP, zihin ve beden uyumuyla kişilerin gelişmesini sağlar. Bunun yanında, bilgi aktarılan insanların bu bilgileri kısa zamanda öğrenmesini ve davranışlarına aktarmasını kolaylaştırarak, kişilerin farkında olmadığı potansiyelinin farkına varmasını sağlamakta ve onun bu potansiyelini performansa dönüştürmesinde yol gösterici olmaktadır (Acar, 2004: 3).

NLP, insan bünyesinde üstün bir bilgisayar olduğunu öne sürmektedir. Bu sayede insanlar bu bilgisayarı kullanmayı ve kendilerini programlamayı öğrenmelidirler. Dil ile ifade edilen, beyin tarafından kabul edildiğinde, beyin programlanmış olur (Ergün, 2006: 19).

2.1.6. NLP'nin Kapsam ve Sınırlılıkları

NLP'yi iletişim süreçlerinin önem arz ettiği birçok alanda etkili biçimde kullanmak mümkün olup, iletişimin ve kişisel potansiyelimizin önemli rol oynadığı her alanda NLP ile etkinlik artırılabilir. NLP'nin uygulama alanlarını aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Tat, 2007: 60-62):

Eğitimde NLP

- Hızlandırılmış öğrenme
- Ders çalışma motivasyonu kazandırılması
- Öğrenmenin öğrenilmesi
- Hafıza teknikleri
- Yaratıcı öğrenme
- Sınav stresini yok etme
- Öğrenme güçlükleri
- Öğretmen yetiştirme

İş Dünyasında NLP

- “Öğrenen örgütler” modelinde
- Liderlik eğitimi
- Takım eğitimi
- Başarılı yönetici / Satıcıların modellenmesi
- Bilinçaltı satış, ikna ve sunum teknikleri
- Motivasyon, karar verme, iletişim becerilerinin geliştirilmesi

Sağlıkta NLP

• Psikosomatik, strese dayalı hastalıkların tedavisinde tıbbi tedaviye destek olarak

- Alerjiler, ağrılar
- Moral destek gerektiren tüm rahatsızlıklar
- Bağışıklığın güçlendirilmesi

Terapide NLP

• Depresyon, sosyal fobiler, kişilik bozuklukları, panikler

- Madde bağımlılığı
- Tüm diğer psikolojik orijinli rahatsızlıklar

Kişisel Gelişimde NLP

• Kendini tanıma ve ruh durumunu kontrolü öğrenme

- Özgüven kazanma, öz-motivasyon
- Her türlü davranış değişimi
- Alışkanlık değişimi
- Yeni alışkanlıklar kazanma
- Yaşamdan zevk alma
- Kişisel başarı
- İletişim sorunları

Aile İçi İletişimde NLP

- Eşler arası iletişim sorunları

- Ebeveyn-çocuk ilişkileri
- Çocukların yetişme sorunları
- Ergen sorunları

Siyaset, Hukuk ve Reklam alanlarında NLP

Hamilelik ve Çocuk Yetiştirmede NLP

Yaratıcılık ve Sanatta NLP

Mc Donnell NLP kavramının insanlara etkin davranmayı ve düşünmeyi sağladığını belirtmekte ve gerçekleştirildiği takdirde eşit başarıların elde edileceğini ifade etmektedir. Kamp ise NLP kavramını bir şey hakkında konuşmaktan çok yapmaya ve bunun farklılık yaratmaya yönelmesi olarak ele almaktadır. NLP ile geliştirilen beceriler olumlu çıktıları tanımlama yeteneğini, diğer insanların özel durumları nasıl algıladıklarını, anlama ve düşünmenin seslerde, resimlerde ve hislerde nasıl ortaya çıktığını içermektedir (Tüz, 2002).

Son otuz sene içerisinde NLP, özellikle psiko-sosyal danışmanlık ve terapi hizmeti veren kurumlarda her geçen gün daha da yaygınlaşan uygulama alanları bulmaya başlamıştır. NLP, bünyesinde kişisel gelişim ve değişim süreçlerinde kullanılan ve kalıcı sonuçlar sağlayan birçok teknik ve yöntem ihtiva etmektedir. Bu yöntemlerden en tanınmış olanları, kişisel korku ve fobilerden kurtulmada kullanılan 'NLP Fobi Tekniği' dir. Senelerdir süregelen ve yaşamı sürekli kısıtlayan (ör. yükseklik ya da uçak korkusu) ve benzeri fobilerden çok kısa süre içerisinde kurtulabilmek mümkün olabilmektedir. Benzeri klinik vakalarda da NLP, kişiye özgü dil kalıpları ve uygulamalar kullanılmaktadır (<http://www.yaslihasta.com/index.php/nlp/262-nlp-nin-kullanim-alanlari.html>).

NLP, basit bir hedefe ulaşma modeline dayanır. Ancak, bir hedef ya da sonuç olmadan herhangi bir davranışa girişmek muhtemelen başarısızlıkla sonuçlanacaktır. Davranış, ancak bir ölçüde başarılı veya değerli olabilir. Nereye gittiğinizi bilmiyorsanız her yol sizi oraya götürecektir. Ancak, NLP' nin yaklaşımı ise,

“Başlangıçta başaramıyorsan farklı bir şey dene,” şeklindedir. Deneyiminizin ifade ettiği davranışınızın dışında bir şey, hedefinizi ıskalamanızı garanti eder; diğer bir deyişle, “Her zaman yaptığınız şeyi yaparsanız, her zaman elde ettiğiniz şeyleri elde edersiniz,” “Yaptığınız şeyler bir işe yaramıyorsa, farklı şeyler yapın,” şeklindedir (Tüz, 2002).

NLP’ye göre, kişilerin dış uyarıcılardan aldıkları algılar gerçek dünyadaki aynısı değildir. James’e göre (1992), dış uyarılar duyu organlarından filtre edilerek alınmaktadır. Günlük hayattaki büyük sorunların asıl kaynağı, iletişim kurulurken uygun olmayan dil kalıpları kullanılması ve istenilen şeyin esas sözcüklerle değil, farklı sözcüklerle anlatılmaya çalışılmasıdır. Bu farklılığa dış uyarıları filtre eden silmeler, çarpıtmalar ve genellemeler neden olmaktadır. Sıklıkla karşılaşılan silmeler, kişi dış uyarıcılara deneyimlere dayalı olarak seçici dikkat verdiğinde oluşmaktadır. NLP, doğal olarak meydana gelen bu filtrelerden yararlanarak kişilerin beyinlerini yönlendirmelerini ve farklı şeylere dikkat etmelerini sağlamaktadır (Bilasa, 2013).

Nöro Linguistik Programlama bir diğer ifade ile Beyin Dilini Programlama olarak tanımlanır ve NLP insanları anlamak ve etkilemek için oluşturulan psikolojik yetilerdir. İnsanların nasıl mükemmel performans verdiklerini inceler. Kişinin bildiklerinden daha fazla esneklik, yaratıcılık ve daha fazla özgür davranışlar kazanması için kişiye fırsatlar sağlar. NLP’nin konusu farklı alanlardaki başarılı insanların ulaştıkları parlak sonuçları nasıl elde ettikleri ve bu başarıya yol açan düşünce ve davranış süreçlerinin başka insanlarca nasıl kopya edilebileceğidir. NLP bir yöntemi takip etmenin ötesinde olan bir teknik ve tutumdur ve dilbilim, psikoloji, bilgisayar bilimi gibi tekniklerle, sibernetik, biyoloji ve hatta felsefe gibi diğer disiplinlere dayanmaktadır (Tüz, 2002).

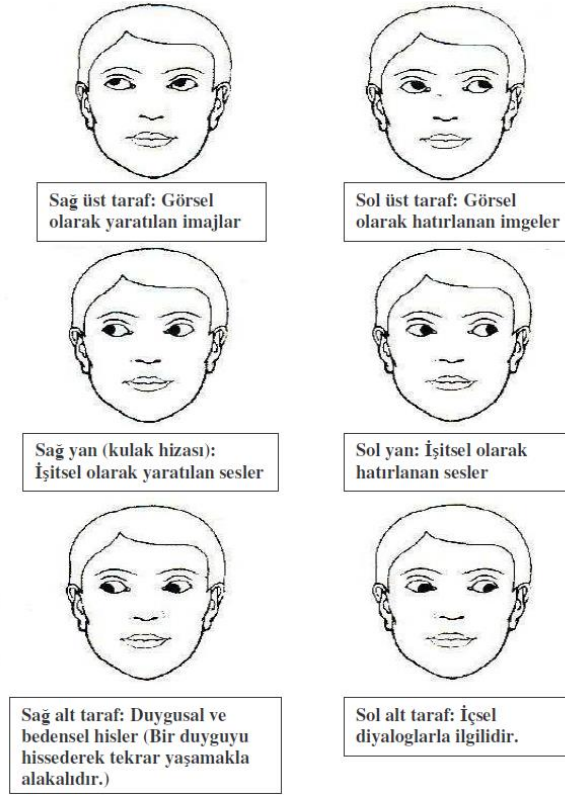
NLP’de dış dünyayı görüntülerle algılayanlara görsel, seslerle algılayanlara işitsel, duygularla algılayanlara dokunsal adı verilmektedir. Görsel temsil sistemini ağırlıklı kullanan kişiler hayatı görüntülerle algılamaktadır. İşitsel temsil sistemini ağırlıklı kullanan kişiler seslere duyarlıdır. Bir şeyin nasıl görüldüğünden ziyade sesi daha önemlidir. Dokunsal kişiler kararlarını işitsellik veya görsellikten ziyade hislerine göre verirler. Dokunarak hissetmek onlar için önemlidir. Temsil sistemi birbirinden farklı olan

kişilerin düşünürken gözlerinin hareket etme biçimi, düşünme yöntemi hakkında ipuçları verebilmektedir. Bu göz hareketleri sayesinde insanların düşünürken zihinlerinde resimlerin mi, seslerin mi, yoksa hislerin mi canlandığını anlamak çok daha kolay olmaktadır. Çünkü NLP, göz hareketleri ile düşünceler arasında bir ilişki olduğunu savunmaktadır (Bilasa, 2013).

NLP, olması istenen bir olay ya da durumun, hayal edilip canlandırılması ve gerçekleşmesi için ilk aşamada bunun duygu sistemlerinde gerçekleşmesini ve bu sayede gerçek yaşamda da bunun gerçekleşeceğini öne sürmektedir. Dolayısıyla NLP, daha çok duygusal deneyimlerin gerçeğe dönüşmesi bağlamındaki bir kapsam içerisinde hareket eder (Tokur, 2006: 29).

NLP' de, beynin sağ ve sol üst tarafı, yan ve alt tarafa göre algı kapsamı farklılaşmaktadır. Buna göre bireylerin hareketleri, hangi beyin bölümünü kullandıklarını gösterir. Bu gösterimler Şekil 1.2'de gösterilmiştir.

Bir insana soru sorulduğunda Şekil 1.2'de ki gibi gözün baktığı tarafa göre, kişilerin beyinlerinin hangi tarafını kullandıklarına karar verilebilir. Gözün baktığı taraf sağ ya da sol beyin lobunun kullanımını işaret eder. Yine göz üst tarafa bakarsa beynin üst tarafı, yana bakarsa beynin yan tarafı, alta bakarsa beynin alt tarafını daha yoğun kullanmaktadır. Her bireyde, beynin her tarafı kullanılabilir, ancak bunlardan bir bölümü baskındır ve şekildeki gibi bir analizle kişilerin beyin kullanım kapasiteleri ortaya konulabilir.

Şekil 1. 2. NLP'de beynin kullanımı

Kaynak: Tokur, 2006: 46

2.2. Tiyatro ve Oyunculukta Bilişselliğe Açık Yönler

Tiyatro ve oyunculukta yerleşik olan yani kabul görmüş olan tüm yöntemlerde esas olan içerdikleri teoridir. Biz duygulara ya da organik tepkilere Stanislavski'den öğrendiğimiz üzere bilinç aracılığıyla ulaşıyoruz. Bilinçli süreçlere hükmedebilmek de, performans sırasında bilinçsiz süreçlerin çalışmasını istiyoruz. Bilinçsiz süreçleri nasıl çalıştırabileceğimizi bulmak için sürekli denemeler, araştırmalar yapmak zorundayız. NLP yöntemi de yapısı itibarıyla bu bakış açısına sahiptir. Bu yüzden oyunculuk araştırmaları ve uygulamaları ile NLP araştırmaları ve uygulamaları arasında bir diyalog, bir yardımlaşma olabileceğini düşünüyorum.

2.2.1. Türkiye'de Yerleşik Oyunculuk Kavramı

Coğrafi konumu nedeniyle Doğu ile Batı'nın buluştuğu bir ortamda yeşeren Türk kültürü ve bu kültürün ürünü olan Türk tiyatrosu 71 yıllık Cumhuriyet dönemi içinde, bir anlamda Batı tiyatrosuyla bütünleşmiş, bir anlamda da Doğu'nun özelliklerini taşıyan geleneksel gösteri biçimlerini modern tiyatrodaki değerlendirmiştir. Son 30-40 yıldır sürdürülen deneysel çalışmalar, mekan kullanımı, dekor, oyunculuk, sahneleme ve oyun yazarlığı bakımından, dünyaya Batılı bir gözle bakan ama Doğulu özelliklerle işlenmiş bir tiyatro biçimine ve üslubuna yöneldiğimizi göstermektedir (Yüksel, 1995: 123).

Cumhuriyet dönemi ile birlikte ülkemizde Gerçekçi Oyunculuk üslubu egemen hale gelmiştir. Oyunculuk okullarında da buna bağlı olarak gerçeklik izlenimini yaratacak şekilde bir oyunculuk yöntemi benimsenmiştir. Bunun içinde Stanislavski sisteminin örnek alındığını yaygın olarak görüyoruz.

Bu gerçekçi üsluba göre oyuncu öyle bir oynar ki seyirci rol kişisini karşısında yaşayan bir insan olarak görür ve oyuncuyu görmez. Karşısında var olan kimliği rol kişisi olarak yani karakterin kimliği olarak algılar. Oyunculuk yöntem ve teknikleri de seyircide böyle bir algı yaratmayı amaçlar. Oyuncu da oynarken kendisinin değil rol kişisinin görüldüğünü ve izlendiğini hissetmeye dayalı bir eğitimden geçer.

2.2.2. Oyun ve Kimlik

Yukarıda da belirtildiği gibi yerleşik olan oyunculuk anlayışı ve tiyatro uygulamalarında seyirci, karşısında bir rol kişisinin kimliğini görmelidir. Buna bağlı olarak da öncelikle kimlik konusunu açmak istiyorum.

Kimlik algısı denilince ilk akla gelen, kimliğin nasıl ve ne şekilde algılandığıdır. Öte yandan kimlik algısı konusunda bir diğer değinilmesi gereken nokta ise kimliğin "kim tarafından" algılandığıdır. Kişisel kimlik algısı daha çok psikolojik yaklaşımlara konu olurken, sosyal kimlik ise sosyal yaklaşımlar sonucunda ön plana çıkmaktadır. Postmodern anlayış içinde bulunan teorisyenler farklılığa, çoğulculuğa ve heterojenliğe vurgu yapmaktadır (Çağlar, 2008: 378-79).

Kimlik kavramı toplumun ve sosyal sisteminin en önemli yapı taşıdır. Kimlik, bireylerin gerek kültürel gerekse yaşadıkları çevrelerindeki sosyal konum ve statülerinin karşılığı olan çok boyutlu, inanç, tutum, değer yargıları gibi yerleşim biçimini sembolize eden bir kapsama sahiptir. Kimlik, yüzeysel olarak kısaca kişilerin ve çeşitli büyüklük ve nitelikteki toplumsal grupların “kimsiniz, kimlersiniz?” sorusuna verdikleri cevaplardır (Bozkurt, 1993: 3).

2.2.3. NLP, Kimlik ve Oyun

Bu kimlik algısını yaratırken rol kişisi olmakla, bir başka kimse olmakla ilgili çalıştığımızı söylemişim. Bununla birlikte, Gerçekçi Oyunculuk egemen olduğu için ve seyirci tarafında da böyle bir beklenti olduğu için kimlik konusundaki kavrayışımızı, oyunculuk tekniği konusundaki anlayışa da uygulayabiliriz.

Buna bağlı olarak da kimlik algısına ilişkin bir teknik olarak kullandığımız NLP tekniğini, seyirci tarafından özgün bir kimlik olarak görünecek olan karaktere erişmekte aracı olarak kullanabiliriz diye bir varsayımla hareket ediyorum.

Bir kimlik algısını yönetme ve geliştirme tekniği olan NLP yöntemini karakterin keşfedilmesi anlamında oyunculuk tekniğine dahil edebiliriz. O tekniği buraya aktarabiliriz.

3. Veri Toplama ve Değerlendirme

Tezimin ikinci bölümü olan veri toplama ve değerlendirme kısmını yazım sürecinde Craft Oyunculuk Atölyesinin düzenlediği Makis Gazis tarafından Türkiye'de gerçekleştirilen "NLP ve Oyunculuk" adlı workshopa katıldım.

Makis Gazis tüm dünyaca bilinen çok önemli bir kast direktörüdür. Aslen Yunanlıdır. Birlikte çalıştığı oyunculara örnek olarak Angelina Jolie, Eric Bana ve Daniel Craig'i örnek verebilirim. Kast direktörlüğünü yaptığı filmlerden ikisi Lara Craft Tomb Raider ve Münih' dir.

Workshop’da yedi aktif katılımcı yani yedi oyuncu vardı. Aktif katılımcılardan biri bendim. Bu sayede hem katılımcı hem gözlemci olarak araştırmamı sürdürmem mümkün oldu. Sonrasında otuz pasif katılımcı yani otuz izleyici de çalışmaya dahil oldu.

Workshop süresince oyuncular NLP sayesinde içlerinde saklı kalmış, bilinçaltlarındaki duygularıyla yüzleştiler. Makis Gazis çeşitli NLP yöntemleriyle kelimelerin insan üstünde ne kadar büyük bir etkiye sahip olduğunu gösterdi. Bu NLP yöntemleri oyuncular için kelimeleri kullanarak gerçek duygulara ulaşma kaynağıydı. İzleyiciler de NLP yönteminin oyuncuyu nasıl etkilediğini, nasıl dönüştürdüğünü izlediler. Araştırmanın Yöntemi kısmında da belirttiğim gibi bu sayede NLP uygulamasının, oyuncu performansı üzerindeki etkilerinin incelenmesi sağlanmıştır.

3.1. Oyuncuların Yazdıkları NLP Metinleri

HÜZÜNLÜ ANLAR

I. Oyuncu (H. A.)

Kaç yaşındaydım bilmiyorum ama annemin kucağındaydım. Ananemin oturduğu eski apartmanın kapısından içeri girdik. Sarı ışık yanıyordu. Kapakları kırık posta kutularını bugün gibi hatırlıyorum. Annem merdivenleri yavaşça çıktı, ilk katta oturan ananemin daire kapısına gelince beni öptü. Bu ayrılık öpücüğüydü her sabah verdiği. Ananem beni kucakladı ve balkona çıkardı. Güneş vardı. Güneş yüzüme vuruyordu ama hiç sesim çıkmıyordu. Ne kadar sonra bilmiyorum ananem kurabiye ve süt getirdi. Kendimi çok yalnız ve terk edilmiş hissediyordum. Aslında annem akşam gelip beni alacaktı ama yine de bu his hep içimdeydi.

II. Oyuncu (T. Ş.)

Bu sabahtan beri aklımda bilgisayarın karsısına geçip yazmaya başlamak var. Hatta merak ediyordum bu atölye için başladığım bir aksiyon olduğu için bu, acaba İngilizce mi gelecek Türkçe mi gelecek diye. Sanki İngilizcenin bazen daha kolay

geliyor olması beni korkutuyor . Neden acaba? Dejenerelikle suçladığım onca insana mı benziyorum hahahha.. Neyse, çocukluk yıllarına bir dönelim bakalım neler çıkacak yüzeye bugün..

Bir kaç kesit var kesin aklıma gelen. 2. sınıfa başladığım günler. Okul değiştirmişim. Salak Selma Dinçer' in sınıfına başlamışım. Acaba o sene miydi şu harita hadisesi. Pes yani hala aklımda, berrak. Kim bilir nerenin haritasını istediymi, benimse kabusumdu harita çizmek. Canım annem ben çizerim sen sıkılma deyiverdi. Renkli renkli istiyor kadın hepsini. Pamuklara dökülmüş mavi kalem uçlarından dökülen toz mavi renklerle boyanıyor denizler. Annem öyle yapmadı tabi. Kendi yaptığı belli olmasın diye şişirdi, kaba saba yaptı. Okula götürdüm. Galiba masasının yanına gitmişim, yok yok o benim sırama gelmişti, yok yok hayır, emin değilim, belki de biz gidip sırayla masasının dibine dizildik ve gösterdik. Neyse, benimkine baktı, bu ne rezalet harita dedi, öbürleri gibi renkli, süslü değil ya. Yırttı ve çöpe attı. Dona kaldım. Gözyaşlarımı tutamıyor, hıçkırarak ağlıyordum. Keşke ben yapmış olsaydım o haritayı, benim yaptığım haritayı çöpe atmış olsaydı. Ama anneminki kutsal. Annem yaptı onu. Yükümü hafifletmek için yaptı. Anlaşılmasın diye kötü yaptı. Benim annem aslında istese en güzelini yapardı. Ben gece yattığımda annem üstümü örttüktan sonra uyuyana kadar heykel gibi dururdum, bir kez bile kıpırdamazdım. Onun son bıraktığı andaki haliyle kalsın yorganım, hiç bozulmasın diye. Senden nefret ediyorum. Annelerden utanmadan hediye istediğin için, anneme yaşattıkların için, beni aşağıladığın, annemi aşağıladığın için, beni utandırdığın için senden nefret ediyorum!!!! Bana kendimi sevilmemiş hissettirdiğin için, ve bu hissi bende 4 sene yaşatabildiğin, izlerini bıraktığın için senden nefret ediyorum!!!!

III. Oyuncu (G. B.)

Üçüncü sınıfa yeni başlamıştım, yurt dışından yeni gelmiştik. Sınıfta benim dışımda herkes çok samimiydi. Alışma dönemi çok zordu. Sürekli espri yaparak beni de aralarına almalarını sağlamaya çalışıyordum. Bir gün yine sıkıcı derslerden birindeyken sınıf kapısı çaldı. İçeri müdür yardımcısı girdi. Üstünde kısa bir etek vardı. Bizim öğretmene bir şeyler söylüyordu. Ben en önde oturuyordum. Arkamı dönüp müdür yardımcısının eteği ile ilgili bir espri yaparak arkadaşlarımı güldürmeye çalıştım. Bunu

duyan sınıf öğretmenim bağıracak yanıma geldi, beni çekiştirmeye ve hakaret etmeye başladı. Bu kokuşmuş beyinli kadın sürekli hakkımda kötü şeyler söylüyordu ve tükürükleri yüzüme geliyordu. Herkesin içinde beni küçük düşürdüğü yetmezmiş gibi bir de yakamdan çekiştirerek müdürün odasına götürdü. Müdür de bağıyordu. Ağlamamak için, onlara ezilmemek için direniyordum. Sürekli özür dilemem gerektiğini söylüyorlardı. Bu arada annemi çağırmışlardı. Annem olayları dinledikten sonra çok sinirlendi. Espri yapmaya çalıştığımı anlamıştı. Annem de müdüre bağırdı oğlum nasıl hırpalarsınız, nasıl küçük düşürürsünüz diye. Hemen eve gittik ve yeni okul aramaya başladı annem. İyi ki bu kadın benim annem dedim içimden.

IV. Oyuncu (B. A.)

Bazen kimsenin beni anlamadığını düşünüyorum. Hep yalnız kalmak istiyorum. Aslında içimde var olan coşkudan kimsenin haberi yok. Anlayamayacaklarını düşündüğüm için anlatmıyorum. Beni böyle bilmeleri işime geliyor. Kimse yanıma yaklaşmasın istiyorum. Kimse sırlarımı bilmesin. Ne kadar az risk alırsam o kadar az incinirim. Bir çok insana bu şekilde düşünmem yanlış gelebilir ama bence insan nasıl hissediyorsa öyle düşünmeli ve öyle hareket etmeli. Benim hayatımın özeti bu yaşadığım bir olayı anlatmaktansa bu şekilde yazmak bana daha gerçekçi geldi. Bu benim gerçeğim.

V. Oyuncu (M. P.)

Geçmişe dönmek bana her zaman kendimi kötü hissettirir. Sanki geçmiş, kaybettiğim yılları, kaybettiğim insanları bana acı çektirmek için kullanır. Sanırım sekiz yaşındaydım yada dokuz, bayram sabahıydı. Her bayram olduğu gibi babaanneme gidecektik. Aslında kendim giyinebilirdim ama sırf annem benimle ilgilen sin diye yatakta atletle oturuyordum. Atlet o yıllarda milli üniforma gibiydi benim için. Annem yanıma geldi beni giydirdi saçlarımı taradı. "Çok güzel oldun" dedi. "Anne sen daha güzelsin" dedim, "Barbie bebekten bile güzelsin". Beni öptü ama artık kardeşimle ilgilenmesi gerekiyordu. Herkes hazır olunca babaanneme gittik. Tüm aile oradaydı, halalar, kuzenler, eniştelere. İtalyan aileleri gibi herkes aynı anda bağıra bağıra konuşuyordu. Kimse kimseyi dinlemiyordu. Çok mutlu gözüküyorduk. Babaannem

hayattaydı, annem yaşlanmamıştı, babam hiç hata yapmamıştı ve ben masumiyetimi kaybetmemiştim.

VI. Oyuncu (S. G.)

Lise son sınıfa gittiğim yıl hayatımın en zor yılıydı. Ben üniversite sınavının ilk basamağını geçip sonra konservatuar sınavına girmek istiyordum. Ama ailem müzisyen olmama şiddetle karşı çıkıyordu. Onlara göre adam gibi bir meslek sahibi olmalıydım. Adam gibi meslek ne demekse. Onlara bir türlü kendi isteğimi kabul ettiremiyordum. Ne desem kimi araya soksam kabul etmiyorlardı. üniversite sınavının ilk basamağını geçmiştim. İkinci sınavdan bir önceki geceydi. ben sınava girmek istemiyordum. annemle babam benim yüzünden şiddetle kavga etmeye başlamışlardı. İkisinde benim asi olduğumu düşünüyordu ve sürekli bu yüzden birbirlerini suçluyorlardı. Sonra annem bayıldı. Yanına gittim elini tuttum. Bir ara kendine geldi ve bana ertesi günkü sınava gireceğim konusunda yemin ettirdi. Bütün gecede ağladı. Üniversitede okuduğum dört yıl boyunca hiç mutlu değildim. Mezun olduğum gün ikisini de karşıma aldım. Sizin istediğinizi yaptım sıra benimkinde dedim. Tekrar üniversite sınavına girdim ve sonra konservatuara. Müzik bölümünü kazandığımı söyleyince hiç sevinmediler hatta annemin o gece sabaha kadar ağladığını hatırlıyorum. Okurken bir yandan da çalıştım. Ailemden hiç para almadım. Tüm sıkıntılara rağmen çok mutluydum. Sevdiğim işten para kazanmaya başlayınca bile ailemin tepkisi değişmedi. Evden ayrıldım. Şimdi arada sırada görüşüyoruz. Hayat tarzımı onaylamadıklarını ve beni hiç bir zaman affetmeyeceklerini biliyorum ama başka türlü yaşamam mümkün değil.

VII. Oyuncu (N. Ü.)

Çocukluğuma dair hatırlayabildiğim çok fazla şey yok aslında. Bence geçmiş her zaman geçmişte kalmalıdır, bugüne taşımamak gerekir. Bu yüzden kendimizle, çocukluğumuzla ilgili bir şey yazmamız gerektiği söylenince gerildim. Bu benim için tozlu, küflü bir sandığı açmak gibiydi. Sanırım kendi memleketimizin bir köyündeydik, benim ilkokula çoktan başlamış olmam gerekirdi. Zorlukla geçindiğimiz için sekiz yada dokuz yaşında ancak gidebilmişim okula. Okulun ilk günüydü okulun kapısının önünde sıra olmuştuk. Ben daha ne olduğunu anlayamadan arkamdan birileri beni öne doğru

itti. Bende önümdeki çocuğa çarptım. Çocuğun gözlüğü gözünden düştü ve kırıldı. Birden çocuk bana doğru döndü ve bağırma başladı. Gözlüğünü kırığımı ve parasını ödemem gerektiğini söylüyordu. Benim adeta dilim tutulmuştu. Şaşkınlıkla çevreme bakındım herkes bana bakıp gülüyordu. Çocuk eğer gözlüğün parasını getirmezsem bir daha okula gelmememi söyledi. Ağlayarak sıradan çıktım ve koşmaya başladım. Tepeleri geçtim. Hem koşuyor hem ağlıyordum. Bizim ahıra gelene kadar soluksuz koştum. Ahıra girdim ve saklandım. Annem lastik terlikle gezerken ona nasıl bir çocuğun gözlüğünü kırığımı ve parasını ödemem gerektiğini söyleyebilirdim ki? Üstelik benim suçum yoktu, bilerek yapmamıştım. Fedakar canım annem ben okula gidebileyim diye kendine ayakkabı bile almamıştı. O lastik terliklerden nefret ediyordum. Saatlerce ağladım ve saklandım orada. O halde uyuyakalmışım. Uyandığımda hava kararmak üzereydi. Ahırdan çıktım üstümü başımı düzelterip eve girdim.

MUTLU ANLAR

I. Oyuncu (H. A.)

Çocukluğum çok yalnız ve soğuk geçti. Pek arkadaşım yoktu ve anneler beni sakındıkları için çok fazla dışarı çıkmama izin vermiyorlardı. Ama bir sabah bütün hayatımı değiştiren o haberi aldım. Annem yatağıma geldi yanıma yattı ve "biz bu yatak da kaç kişiyiz" diye sordu. Bende "iki" dedim. "Hayır" dedi. "Anne bir sen, bir ben iki işte" dedim. "Hayır bir sen, bir ben, bir de karnımda ki kardeşin üç kişiyiz dedi." Önce inanmadım, sonra çığlıklara atarak yatak da zıplamaya başladım. O kadar mutluydum ki artık yalnız kalmayacaktım, bir kardeşim olacaktı. Ben zıplarırken annem bana bakarak gülüyordu. O anı asla unutamam. O an belki de hayatımın en mutlu anıydı.

II. Oyuncu (T. Ş.)

En mutlu olduğum an nedir? Bence bu soruyu bir anneye soruyorsanız cevabını tahmin ediyor olmanız gerekli. Tabii ki evladımı kucağıma aldığım o ilk an. Bundan daha harika, daha güzel bir an daha düşünemiyorum. Hayatım boyunca bir sürü başarımla oldu; çok iyi okulları kazandım, başarıyla eğitim hayatımı tamamladım, iyi para kazandığım bir işe girdim, evlendim, her şeyden çok istediğim oyunculuğa başladım.

Ama o evladımı ilk kucağıma aldığım, kokusunu ilk duyduğum an benim için her şeyin üstündedir. Daha önce böyle bir mutluluk, böyle bir sevgi yaşamadım. Sadece onun için yaşıyorum artık. O eksik olan her şey. O sevginin mutluluğu tarifi değil, ta kendisi.

III. Oyuncu (G. B.)

Amerika da ki evimizin önünde geniş bir bahçe vardı. Komşu çocukları ve ben istediğimiz kadar bizim civarda takılır, bisiklete binerdik. Bazı çocukların evcil köpekleri olurdu. Onları çok kıskanırdım. Ama ben ne zaman istesem ailem yaşımın küçük olduğunu, bir hayvanın sorumluluğunu alabilmek için yeterince olgun olmadığımı söylerlerdi, o yaza kadar. Çok sıcak kavurucu günlerdi, sadece akşamları dışarı çıkıyorduk bütün gün evde sıklıyordum. Ya televizyon da takılıyordum, ya da bilgisayarda. Akşam babam eve geldi ve bana seslendi. Bahçeye çıkmamı söyledi. Bende çıktım. Bir baktım ki dünyanın en tatlı köpeği bana bakıyor. Hemen koşup kucağıma aldım. O kadar sevinmişim ki ne diyeceğimi, nereye gideceğimi bilemiyordum. Brown dedim adı Brown olsun. Sanki adını beğenmiş gibi elimi yaladı. O gece ve her gece aynı yatak da yattık. O benim en iyi dostum, en yakınım, ailem.

IV. Oyuncu (B. A.)

Hayatımın en mutlu anını henüz yaşamadım yani yaşadım ama kendi zihnimde. Biliyorum ileride bir gün bu gerçekleşecek ama acaba gerçekleştiği zaman zihnimde ki kadar mutluluk verecek mi bana bilmiyorum. Altın Portakal Film Festivalinde en iyi erkek oyuncu ödülünü aldığım an en mutlu anım. Yıllardır verdiğim emeklerin karşılığını nihayet alıyorum. Uğruna her şeyi elimin tersiyle ittiğim oyunculuk aşkı sonunda beni hak ettiğim şekilde ödüllendiriyor. Bir salon dolusu insan beni ayakta alkışlıyor. Adımı söylüyor. Bu anı yaşadktan sonra ölsem de olur.

V.Oyuncu (M.P.)

Hayatımda birbirinden kıymetli bir sürü güzel an var ama hangisi diğerinden daha önemli karar veremiyorum. 29 yaşında konservatuarı kazanmam mı, yeğenim Berenin doğduğu an mı, evlenme teklifi aldığım an mı, ilk arabamı aldığım zaman mı bilemiyorum. Hayır hayır ne kadar aptalım. Bunların hiç biri değil aslında. Şimdi

buldum. Dayım hastaydı hatırlıyorum biz çok küçüktük. 6 ay ömrü kaldı demişlerdi. Annem, ananem sürekli ağlıyordu, sinir ilaçları alıyorlardı. Sonra dayım hastaneye yattı. Çok uzun süre kaldı. Bir dizi ameliyat oldu, zayıfladı. Aradan aylar geçti. Sonra bir gün annem eve geldi hastaneden, yüzünde güneş açmış gibiydi, saçlarını taramıştı uzun bir aradan sonra ilk kez. Bağırarak dayınız iyileşti, ölmeyecek dedi. Hayatımda ilk kez o kadar rahatlamış ve mutlu hissettim. Aslında rahatlayana kadar ne kadar çok yük taşıdığımı bile farkında değildim. Meğerse nasıl kasmışım kendimi, ne kadar rahatsızmışım. O gün hem benim, hem ailemin hayatlarımızın en güzel günüydü. Daha iyisini düşünemiyorum.

VI.Oyuncu (S.G.)

Kendi bildim bileli hep müziğe karşı ilgim vardı. Konservatuara girdiğim yıl çok mutluydum. Artık hayatımda yepyeni bir dönem başlamıştı. Konservatuar da her tarzdan öğrenci vardı. Bazıları çok tuhaf gözüküyordu cidden. Ben kimseye karışmadan derslere giriyordum. Çok iyi anlaştığım bir iki arkadaşım vardı. Hocaların bize söylediği her şeyi elimden geldiğince yapmaya çalışıyordum. Bir sürü sıkıntıya katlanmam gerekti. Çok gece uykusuz kaldım çünkü ödevlerimi ancak gece işten çıktıktan sonra yapabiliyordum. Yine de konservatuarda okuduğum dört yıl hayatımın en güzel yıllarıydı. Benim için çok önemliydi, o okulda okumak. bunu alnımın akıyla başardım ve diplomamı aldım. O yılları her zaman gurur ve mutlulukla hatırlıyorum.

VII.Oyuncu (N. Ü.)

Babamın hayatta en çok istediği şey bir üniversite bitirmemdi. Bu uğurda yıllar boyunca çalıştı dindi. Ben yardım etmek istediğim zaman sen oku yeter derdi. Çok fedakar bir adamdı. Elindekini, avucundakini bana ve kardeşime harcardı. Kaç bayramı eski ayakkabısıyla, yırtık süveteriyle geçirdi. Liseyi bitirince beni istanbul da ki akrabalarımızın yanına yolladı. Hiç dershaneye gitmeden üniversiteyi kazanmam onu çok mutlu etmişti. İlk kez babamı sevinçten ağlarken görmüştüm. Annem köyde yürüyüşünün bile değiştiğini söylemişti. Herkese oğlum üniversiteye gidiyor diyormuş. Canım babam ona o gururu yaşatmak, ona iyi hissettirmek benim için her şeyden

önemliydi. Üniversiteyi bitirmem biraz uzadı çünkü aynı anda çalışıyordum ama bu babamın bana olan güvenini hiç eksiltmedi.

4 Bulgular ve Yorum

Tezimin üçüncü bölümünde, uygulamada yaptığım değerlendirme formlarının NLP metinlerinden önce ve NLP Metinlerinden sonra oynanan oyunlar için seyircilerin 1’den 10’a kadar verdikleri puanların ortalamalarını verdim. Daha sonra NLP önce-sonrası arasındaki farkı inceledim. Hangi oyuncuda ne derece etkili olmuş, seyirci performans artışını nasıl değerlendirmiş, onu ortaya koymak istedim.

4.1. NLP Metinlerinden Önceki Performans Puan Ortalamaları

NLP metinlerini yazıp okumadan önce, yedi oyuncu birer dram ve birer tane de komedi içerikli tirat oynadılar. Buna göre 30 izleyicinin değerlendirmesi Tablo 3.1’deki gibiydi.

Tablo 3. 1. NLP Metinleri Öncesi Tiratların Değerlendirmeleri

	Tiratlar	Ortalama
Drama	Sevtap	6,30
	Ivanov	6,03
	Macbeth	6,53
	BIFF	5,97
	Saşa	6,57
	Tutuklu	5,90
	Tom	6,77
Komedi	Zilha	6,47
	Agafya	6,10
	Harpagon	6,67
	Parlak	6,03
	Kadın	6,77
	Smirnov	5,87
	Vladimir	6,83

Tablo 3.1’de de görüldüğü gibi, tiratların ortalama seyirci değerlendirme puanları 5 ile 6 arasındaydı. Dram tiratlarında en fazla puan alan tirat Tom olurken, en

az puan alan ise Tutuklu isimli tirattı. Komedi tiradında ise en fazla puan alan tirat Vladimir, en az puan alan tirat ise Smirnov tiradıydı.

4.2. NLP Metinlerinden Sonraki Performans Puan Ortalamaları

NLP metinlerinin yazılması ve okunmasından sonra, aynı oyuncuların yine aynı tiratları oynaması istendi. Daha sonra yine 30 izleyicinin bu seferki performansları yine 1'den 10'a kadar değerlendirmeleri istendi. Ortalamalar Tablo 3.2'deki gibiydi.

Tablo 3. 2. NLP Metinleri Sonrası Tiratların Değerlendirmeleri

	Tiratlar	Ortalama
Drama	Sevta	7,73
	Ivanov	7,90
	Macbeth	8,13
	BIFF	7,87
	Saşa	8,17
	Tutuklu	7,87
	Tom	8,40
Komedi	Zilha	8,07
	Agafya	7,77
	Harpagon	8,30
	Parlak	7,90
	Kadın	8,30
	Smirnov	7,80
	Vladimir	8,37

Bu sefer tüm oyunlarda da, seyircilerin değerlendirmeleri ve ortalama puanların daha yüksek olduğu görüldü. Metinler sonrasında yine drama türünde en fazla puanı Tom tiradı alırken, en az puanı ise Sevta isimli tirat almıştı. Komedi türünde en fazla puanı Vladimir, en az puanı ise Agafya tiradı almıştı. Görüldüğü gibi hem tiratların puan sıralamaları, hem de performans değerlendirme ortalamaları değişmişti. Ancak ortak olan ve önemli nokta, NLP metinleri sonrasında tüm oyunlarda, seyirci tarafından gözle görülür bir performans artışının yaşanmasıydı.

4.3. Karşıt Konudaki NLP Metinlerinden Sonraki Performans Puan Ortalamaları

Karşıt konudaki NLP metinlerinin yazılması ve okunmasından sonra, aynı oyunculara yine aynı tiralrı oynaması istendi. Daha sonra yine 30 izleyicinin bu seferki performansları yine 1'den 10'a kadar değerlendirmeleri istendi. Ortalamalar Tablo 3.3'teki gibiydi.

Tablo 3. 3. Karşıt Konudaki NLP Metinleri Sonrası Tiratların Değerlendirmeleri

	Tiratlar	Ortalama
Drama	Sevtap	7,95
	Ivanov	8,00
	Macbeth	8,14
	BIFF	8,00
	Saşa	8,19
	Tutuklu	7,90
	Tom	8,05
Komedi	Zilha	8,00
	Agafya	7,71
	Harpagon	8,05
	Parlak	8,05
	Kadın	8,05
	Smirnov	8,00
	Vladimir	8,38

Karşıt konuda NLP metni yazımından sonra en iyi oyun performansı dramada Saşa tiratında olup, en az performans puanı ise Tutuklu tiratındaydı. Komedi dalında ise en yüksek puan Vladimir tiratındayken, en düşük puan ise Agafya tiratındaydı.

4.4. NLP Metinlerinden Önceki ve Sonraki Performans Puan Ortalamaları

Daha sonra çalışmada, bu farkın büyüklüğünü ortaya koymak istedim. NLP metinleri öncesinde ve sonrasındaki puanlar arasındaki farklar Tablo 3.4'teki gibiydi.

Tablo 3. 4. NLP Metinleri Öncesinde ve Sonrasındaki Puan Farkları

	Tiratlar	Ortalama Farkları	
		Aynı konu NLP Sonrası	Farklı konuda NLP sonrası
Drama	Sevtap	1,43	1,65
	Ivanov	1,87	1,97
	Macbeth	1,60	1,61
	BIFF	1,90	2,03
	Saşa	1,60	1,62
	Tutuklu	1,97	2,00
	Tom	1,63	1,28
Komedi	Zilha	1,60	1,53
	Agafya	1,67	1,61
	Harpagon	1,63	1,38
	Parlak	1,87	2,02
	Kadın	1,53	1,28
	Smirnov	1,93	2,13
	Vladimir	1,53	1,55

Tablodaki verilerde de görüldüğü gibi, aynı konuda yazılan NLP metinlerinden sonra, drama türünde en fazla puan artışı Tutuklu tiratında olup, en az puan artışı ise Tom tiratındaydı. Komedi türünde ise en fazla puan artışı Smirnov tiratında olurken, en az puan artışı ise Kadın ve Vladimir oyunlarında görülmekteydi.

Farklı konuda yazılan NLP metinlerinde ise drama türünde en fazla puan artışı BIFF tiratında, en az puan artışı ise Macbeth tiratındaydı. Komedi türünde ise Smirnov en fazla, Kadın ise en az puan artışı gösteren tiratlardı.

Çalışma sonuçlarına göre NLP metinleri oyunların tamamında performans artışına neden olurken, bu puan artışı yazılan NLP metninin içeriğine de bağlıdır. Yine farklı konulardaki NLP metinleri, farklı insanlar üzerinde etkilidir. Ancak buradaki en önemli nokta, az da olsa, çok da olsa tüm tiratlarda bir performans artışının gözlemlenmesidir.

5 Sonuç

Yaptığım bu çalışmada, NLP uygulamalarının oyunculuk üzerinde nasıl ve ne derece etki ettiğini incelemek istedim. Bunun için NLP uygulması öncesinde ve sonrasında aynı tiratların oynanmasını sağladım. Seyircilerin hem önce, hem de sonraki performansları değerlendirmelerini istedim.

Elde ettiğim bulgular NLP metinlerini okuduktan sonra tüm tiratlarda değerlendirmelerin yükseldiğini gösteriyor. Bu açıdan bakıldığında, NLP uygulamalarının performans üzerinde artış sağladığını söyleyebilirim. Ama bu performans artışını tamamen NLP'ye bağlamak doğru mu? Hiçbir NLP uygulması olmadan, bir seyirci grubuna aynı oyun iki kere oynatıldığında da performans artar mı?

Cevabın evet olduğunu söyleyebiliriz çünkü hem oyuncu ikinci kere oynadığı için oyuna daha çok alışmış, kendinden emin olacak; böylece daha kolay oynayacak, hem de seyirci ilk aşamada oyunu bilmiyorken, ikinci izlemede oyuna hakim olacaktır.

Cevabın hayır olduğunu varsayarsak şöyle düşünebiliriz; tüm tiratlarda artışın olması, durumun NLP katkısından ileri geldiğini gösteriyor. Çünkü komedi ve dram türlerinde, bir oyunun seyircide ilk bıraktığı etki daha yüksektir. Seyirci aynı tiradı ikinci kez izlediğinde, ilk izlediğindeki heyecan gitmiş olabilir, yerine detaylara odaklanan bir seyirci gelmiş olabilir. Seyirci oyundan sıkılmış olabilir, ilgisi azalabilir ve daha eleştirel bakabilir, bu nedenle performans değerlendirme düşer.

Bu noktada bir diğer değineceğim konu ise oyunların puanları arasındaki farklardır. Her iki oyunda da, aynı konudaki oyunlarda en fazla puan artışı aynı oyuncuda görüldü. Tutuklu ve Smirnov tiratlarını oynayan oyuncuda (S. G.) hem drama, hem de komedi oyunlarında, NLP sonrasında en fazla puan artışı görüldü. Bunun yanında, farklı konudaki NLP metni sonrasında en fazla artış komedide yine S.G. oyuncusu olurken, drama türünde ise BIFF oyununu oynayan B.A. isimli oyuncu oldu.

İki cevap da doğru sayılabilir, kesin bir yargıya varmak yanlış olur diye düşünüyorum. NLP'yi yöntem olarak başarılı buluyorum ve performans üzerinde artış sağladığına inanıyorum ama her iki oyunda da en fazla puan artışının aynı oyuncuda olmasını tamamen NLP'ye bağlamamak gerek. Bu oyuncunun başarısı da olabilir. Bazı oyuncular NLP'den daha fazla verim alabilir, bazıları daha az verim alabilir. Sonuçta

oyuncunun bu tekniğe ne kadar kendini verdiği ve açık bıraktığı önemlidir. Bir oyuncu bu işe inanarak girer: "NLP bana iyi gelecek, kendimi NLP ye bırakıyorum" der. Bir başkası böyle bakmaz: "Bakalım NLP bana iyi gelecek mi" diye girer. Bu da bir miktar filtre uygulamasına neden olur. Bu konuyla ilgili daha fazla araştırma ve deneme yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Tez yazım aşamasında fark ettiğim önemli bir konu da, NLP yönteminin zaman içinde ne kadar geliştiği. Başlangıçta "İnsan beyninin dilsel ifadelerle programlanması" diye tanımlansa da, yapılan çalışmalarla ilerleyerek sadece insan zihninde değil tüm metabolizma üzerinde etkili olmuştur. Artık dilsel anlatımın dışında NLP'den hareketle yine NLP kapsamında değerlendirilen başka çalışmalar da, başka teknikler de vardır. NLP uygulamaları sırasında beden, beden sınırları ve vücut da en az dil ve zihin kadar önemlidir. Tüm bu gelişmelerle birlikte oyunculuk ile NLP arasındaki ilişkinin farklı yönleri, başka araştırmaların konusu olmaya değer niteliktedir. Her birinin ayrıca analiz edilip, nasıl etkili olduklarının çözümlenmesi yararlı olabilir diye düşünüyorum.

Kaynaklar

Acar, E. (2004), İnsan Kaynakları Yönetiminde NLP, Kariyer Yayıncılık, İstanbul.

Acaralı, A. B. (2009), Keman Eğitiminde Temel Becerilerin Kazanılmasında Nlp Teknikleri, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Alder, H. (1998), Yöneticiler için NLP, (Çev. Tevfik Ertan), İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Aslan, M. M. (2010), Kurum İçi Halkla İlişkilerin Geliştirilmesinde Nlp'nin Rolü, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Anabilim Dalı Araştırma Yöntemleri Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Biçer, T. (1998), NLP Kişisel Liderlik, Beyaz Yayınları, İstanbul

Bilasa, P. (2013), N(Euro) L(Inguistic) P(Rogramming) Pratisyenlik Eğitim Programının Değerlendirilmesi, 2013 Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı: 31, s.1-12.

Bilasa, P. (2006), NLP (Neuro Linguistic Programming) (Beyin Dili Programlaması) Pratisyenlik Eğitim Programının Değerlendirilmesi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Bozkurt, Güvenç, Türk Kimliği, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993.

Çağlar, N. (2008), Post Modern Anlayışta Siyaset Ve Kimlik, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi C.13 S.3 378-79.

Çalışkan, S. (2006), Satış Yönetiminde Müşteri İlişkilerinin Geliştirilmesi Ve Zihin Dili Programlama (NLP) Tekniğinin Bir Satış Eğitim Modeli Olarak Uygulanabilirliği, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

Gökçül, B. (2007), NLP ile Düşüncenin Çekim Gücü, Alfa Yayınları, İstanbul.

Ergün, M. (2006). “Eğitimin Felsefi Temelleri”. Eğitim Bilimine Giriş. (Ed. M. Ç. Özdemir). Ankara: Ekinoks.

http://www.nlpat.com/nlp/nedir/nerede_kullanilir.html

<http://www.sayginsaygin.com/nlp-kullanim-alanlari.aspx>

<http://www.yaslihasta.com/index.php/nlp/262-nlp-nin-kullanim-alanlari.html>

Harry, A. Yöneticiler İçin NLP (a). Sistem Yayınları, İstanbul, Kasım 2001

Tat, M. (2007), Zihin Dili Programlaması (NLP)’nin Kişisel Gelişim ve Kişilerarası İletişim Üzerindeki Etkileri, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

Tokgözlü, Z. Ş. (2009), Arapça Öğretimine Yönelik NLP İlkelerine Dayalı Etkinlik Önerileri, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Tokur, B. (2006), Kişisel Gelişim (NLP)-Din İlişkisi Üzerine Bir Araştırma, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Tüz, M. V. (2002), Kişisel Mükemmeliği Yakalamada Nöro Linguistik Programlama (NLP) Tekniği, U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl: 3, Sayı: 3

Soysal, Y. (2006), Aşırı Kilo ve Obezite Sorunu Yaşayan Bireylerde Egzersiz ve NLP Uygulamalarının Yeme Tutumlarına Etkisinin Karşılaştırılması, Celal Bayar Üniversitesi, Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Yurdakul, K. (2003), NLP-Bireysel Mükemmelliğin Sanatı, Kariyer Yayıncılık, İstanbul.

Yüksel, A. (1995), Modern Türk Tiyatrosunda Arayış ve Gelişmeler, Ankara Üniversitesi Dergisi, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/13/1190/13754.pdf>

EKLER

Oyunculara Verilen Tiratlar

DRAM

I. Oyuncu (H. A.)

Yaş: 35

Cinsiyet: Kadın

Eğitim: Atölye Craft "Oyunculuk"

Oynadığı tirat: Sevtap

Oyunun adı: Eski Fotoğraflar

Yazan: Dinçer Sümer

SEVTAP– Topunuz aynı çanağın çamurusunuz be! (Konyak içer.) Bilmez miyim ben? Benim adım Sevtap oğlum, Sevtap! Varyetemde bakarım da çevreme, ulan hiçbir adem, badem gözlü Sevtap'ın gözlerinin içine bakmaz. Milletın tüm aklı-gözü göbeğimde, baldırımda. (İçer.) Şu odada bir gün ne oldu, biliyor musun? Bilmem ne müdürlüğünden emekli bir herif, işte şu iskemlede oturdu, sel gibi gözyaşı döküp yalvardı. Ne için biliyor musun? (Kahkahalarla güler.) Yooo, onun için değil. Yüz yaşındaydı belki manyak. Giyilmiş donlarımdan birini ona hediye etmem için. Birinde de bir sarı oğlan. Beş kuruşluk rakı içmiş, elinde bıçak, daldı odama. Höyyyt, ben adamı şişlerim, ben adamı dişlerim! Hani bayağı da güzel çocuk, hoş çocuk. Baktım fos fos ötüp duruyor çaylak, gülüverdim. Lan muhallebici dedim, senin istediğın bu mu? Al sana öyleyse. Soyunuverdim anadan doğma. Nah, fincan gibi oldu dürttüğün iki gözü. Şaşırdı kaldı, elden ayaktan kesildi. Gel gel dedim, gel! Tir tir titriyor anasının kuzusu. Şöyle bir gittim üstüne, attı bıçağı kaçtı. (Kahkahalarla güler.) Yaa, böyle işte. (Sehpanın üstünden bir bıçak alır.) İşte, durup durur bıçağı o günden beri. (Bıçağı bırakıp içkiyi alır, içer.) Yaa, Seyit çocuk, kolay mı Sevtap olmak? Benim hayatım roman be. (İçini çeker.) Oooof of! Gidelim. (Aynaya bakar.)

Gördün işte Veli Bey hokkabazını... Biraz geç kaldım diye aklı fırttı kodoşun... (Sarhoş, mutlu.) Elbet ya, ben o pavyonun kraliçesiyim ulan, kraliçesiyim. Dur, azıcık daha allanacağım bu gece. (Allık sürünür.) Gözlerime de kalem çekeceğim. Ne müdürleri, ne jandarma kumandanlarını, ne pamukçu ağalarını kul etmiş kadını ben. Sen bakma pavyondaki öteki kızlara. Hepsi de çürük-çarık şeyler. Teneke marka hepsi. Şimdikiler hepten düttürü Leyla. Neslihan da, İnci de, hepsi. Varsa yoksa, boşanmış zemberek gibi hi-hi-hi-hiyy diye gülmeler, bir de masanın altından heriflerin bacaklarına bacak sürtmeler. (Öfkeli.) Konsomasyonda etime el elleştirmiş kadın değilim ben. Ama muhabbetim var benim, erkek ruhundan anlarım bir kere. Yeniler iki viski içtiler mi, su muhallebisi gibi, peluze gibi yavşayıveriyorlar. Lap düşüyorlar heriflerin kucağına. Sabaha karşı da binip zampananın taksisine doğru yaylaya, uçuşa! Ben de bilirdim taksilerde gezmesini, güzel otellerde yatmasını. Ama yook, her kuşun eti yenmez. (Öfkelenmektedir iyice.) Erkek kariyim ben, namus kumkuması değilsem de... Gene de kendime göre... (Birdenbire sarsılır, ellerini göğsüne bastırır, acıyla kıvrılır.) Aaa-ı-ıh... İşte... Gene... Bir bıçak ucu, girdi çıktı şurama. (Soluk soluğa.) Şuram... Şuramda bir şey var benim...

II. Oyuncu (T. Ş.)

Yaş: 38

Cinsiyet: Kadın

Eğitim: Atölye Craft "Oyunculuk"

Oynadığı tirat : Ivanov

Oyunun adı: Ivanov

Yazan: Anton Çehov

IVANOV– Tanrım, nasıl hor görüyorum kendimi! Nasıl derin bir tiksinti duyuyorum kendi sesimden, kendi adımlarımdan, kendi ellerimden, giysilerimden, düşüncelerimden. Fakat ne kadar gülünç, ne kadar onur kırıcı! Daha bir yıl öncesine kadar sağlıklı, güçlü, dinç, çalışkan ve ateşli bir adamdım; İşte bu ellerimle çalışıyordum. Konuşmalarım en bilgisiz kişileri bile

etkileyebiliyordu. Acı karşısında ağlayabiliyor, kötülüğe karşı öfkeyle başkaldırabiliyordum. Esinlenmek nedir biliyordum. Çalışma masasının arkasında iki şafak boyunca, ruhu şiirlerle eğlendirerek oturulan sessiz gecelerin çekiciliğini ve güzelliğini biliyordum. İnançlarım vardı. Öz anamın gözlerine bakar gibi bakabiliyordum gelecek günlere... Ama şimdi, oh, Tanrım! Yoruldum, inançlarım yok oldu. Günlerimi, gecelerimi aylak aylak geçiriyorum. Beynim, ayaklarım, ellerim, kendi başlarına çalışır oldular. Evim barkım yıkılıyor, ormanın balta vuruşları altında çatırıyor. (Ağlar.) Toprağım öksüz çocuklar gibi bakıyor yüzüme. Beklediğim, üzüldüğüm hiçbir şey yok, ruhum gelecek karşısında dehşetle titriyor.

III. Oyuncu (G. B.)

Yaş: 30

Cinsiyet: Erkek

Eğitim: New York Film Akademisi "Oyunculuk"

Oynadığı tirat: Macbeth

Oyunun adı: Macbeth

Yazan: William Shakespeare

MACBETH– Yapmakla olup bitseydi bu iş,

Hemen yapardım, olup biterdi.

Döktüğüm kanla akıp gitse her şey,

Bir vuruşta sonuna varılsa işin,

Bir anda bu dünyayı olsun kazanırsen,

Zaman denizinin bir kumsalı olan bu dünyayı

Öbür dünyayı gözden çıkarır insan.

Ama bu işlerin daha burada görülüyor hesabı.

Verdiğimiz kanlı dersi alan
Gelip bize veriyor aldığı dersi.
Doğruluğun şaşmaz eli bize sunuyor
İçine zehir döktüğümüz kupayı.
Adam burada, iki katlı güvenlikte:
Bir kere akrabası ve adamıyım:
Ona kötülük etmemem için iki zorlu sebep.
Sonra misafirim; Değil kendim bıçaklamak,
El bıçağına karşı korumam gerek onu.
Üstelik bu Duncan, ne iyi yürekli bir insan,
Ve ne bulunmaz bir kral.
Her değeri ayrı bir İsrafil borusu olur
Lanet okumak için onu öldürene!
Acımak yeni doğmuş bir çocuk olur, çırılçıplak,
Kasırganın yelesine sarılmış,
Ya da bir melek, görülmez atlarına binmiş göklerin,
Ve gider dört bir yana haber verir
Bu yürekler acısı cinayeti,
Göz yaşı savrulur esen yellerde.
Sebep yok onu öldürmem için,
Beni mahmuzlayan tek şey, kendi yükselme hırsım;

O da bir atlayış atlıyor ki atın üstüne

Öbür tarafa düşüyor, eğerde duracak yerde

IV. Oyuncu (B. A.)

Yaş: 26

Cinsiyet: Erkek.

Eğitim: Atölye Craft "Oyunculuk"

Oynadığı Tirat: Biff

Oyunun adı: Satıcının Ölümü

Yazan: Arthur Miller

BIFF– Okulda altı yedi yıl geçirdim; tek, içimde bir heves uyansın diye. Acentelerde katiplik, seyyar satıcılık, nasıl olursa olsun bir iş bence iyi idi. Oysa öyle yaşamak, yaşamak değilmiş. Sıcak yaz sabahları yer altı trenlerine tıklamak, ömrün olduğu kadar senet kaydetmek, telefona cevap vermek ya da alıp satmak. Açık havaya çıkıp gömleğini atarak oturmak dururken yılın elli haftasını, iki haftalık tatil uğruna, işkence ile geçirmek. Yanındaki arkadaşlarının bir üstüne geçmekten başka bir şey düşünmemek: İşte, geleceğini güvence altına almak böyle yapmakla oluyor. (Heyecanı artmaktadır.) Savaştan önce evden ayrılalı beri yirmi otuz iş değiştirdim. Hepi, hepsi de sonunda aynı çıkıyor. Bunun farkına ancak son zamanlarda vardım. Nebraska'da sürücülük ettiğim sırada, ondan önce Arizona'da, son kez de Teksas'da. Bu kez onun için eve geldim; galiba bunun farkına vardım da geldim. Son çalıştığım çiftlik var ya, şimdi orda bahardır. On beş kadar tayları olacaktı. Biliyor musun, anasıyla yavru tay kadar iç açan, göze hoş görünen manzara azdır. Hem şimdi oralar ılıktır da. Teksas şimdi ılıktır, bahar içindedir. Benim bulunduğum yerde de ne zaman bahar olsa içimden doğru bir şey depreşir. "Bir baltaya sap olamıyorum," derim; "Ben ne halt ediyorum, haftada yirmi sekiz dolarla yetinip atlarla vaktimi öldürüyorum. Otuz dördüne geldim, kişi ev bark edinmeli vakitken." İşte, öyle zamanlarda koşup

eve geliyorum. Ama şimdi buradayım ya, ne yapıp edeceğimi kestiremiyorum. (Biraz durduktan sonra) Eskiden beri yaşamımı boşa harcamamak baş düşüncemdi. Ama buraya her dönüşte yaşamımı boşa harcamaktan başka bir şey yapmadığımı anlıyorum.

V. Oyuncu (M. P.)

Yaş: 33

Cinsiyet: Kadın

Eğitim: Beykent Üniversitesi "Oyunculuk"

Oynadığı tırat : Saşa

Oyunun adı: Ivanov

Yazan: Anton Çehov

SAŞA– Erkeklerin anlayamayacağı pek çok şey var. Zavallı bir başarısız, başarılı bir adamdan daha kolay girebilir bir genç kızın yüreğine. Çünkü her genç kızın yüreğinde gerçek bir aşk duygusu yatar. Anlıyor musun; gerçek bir aşk! Erkeklerin başlıca sorunu işleridir, aşk üçüncü derecede bir şeydir onlar için. Kadınla konuşmak, onunla bahçede dolaşmak, hoşça bir zaman geçirmek ve onun mezarında ağlamak... İşte bir erkeğin aşktan anladığı. Oysa aşk, biz kadınlar için, hayatın kendisidir. Bir kadın “seni seviyorum” diyorsa, bu, “senin tasalarını gidermek istiyorum, seninle dünyanın öbür ucuna nasıl gidebileceğimizi tasarlıyorum, eğer sen cehenneme gideceksen ben de seninle cehenneme geleceğim” demektir. Sözelimi, bütün bir gece senin notlarını temize çekmek, ya da kimse uyandırmamasın diye sabaha kadar sana gözcülük etmek, seninle yüzlerce kilometre yürümek büyük mutluluk olurdu benim için. Üç yıl önce harman zamanıydı; güneşten yanmış, yorgun ve toz içinde bize geldiğini, içecek bir şey istediğini anımsıyorum. Getirdiğim şeyi içmiş, sonra da vurulmuş gibi uyuyup kalmıştın divanda. Yarım gün uyudun orada, ve ben bütün bu süre boyunca sana gözcülük ettim. Ne kadar hoşlanmıştım bundan! Aşk kendisi için harcanan emek oranınca güzeldir, yani, anlıyor musun, o kadar güçlü duyulur...

VI. Oyuncu (S. G.)

Yaş: 38

Cinsiyet: Erkek

Eğitim: İstanbul Devlet Konservatuvarı "Şan"

Oynadığı tirat : Tutuklu

Oyunun adı: İçerdekiler

Yazan: Melih Cevdet Anday

TUTUKLU– Evlendiğimiz gün... Hatırlıyor musun? Evlendirme dairesinde sizlere Allahısmarladık deyip ayrılmıştık ya... Doğru eve geldik. Yalnız kalınca ikimizi de bir şaşkınlıktır aldı. Hem sabırsızdık, hem nazik olmaya dikkat ediyorduk. Birdenbire mi, yavaş yavaş mı? Anlıyor musun? (Kız şaşırır. Tutuklu değişir.) Sonra komşular geldi... Bir karı koca... Ablanı gelin elbisesi ile görmek istemişler... Onlar gittikten sonra gene yalnız kaldık. Her şeyi, bütün ayrıntıları ile hatırlıyorum... Bütün vücudunu santim santim getirebiliyorum gözümün önüne... (Bacağına iç tarafını gösterir.) Şurasında bir beni vardı, öptüm o beni... (Kız önüne bakar. Tutuklu derin bir nefes verir, durur, sonra ciddileşerek) Gece deniz kıyısındaki lokantaya gitmeyi kararlaştırmıştık... (Kız'ın hâlâ başı öndedir.) Dinle burasını! (Kız başını kaldırır.) Benim yanımda tam elli lira vardı... Ama ne neşeliydik, sorma! Gece de çok güzeldi, pırıl pırıl bir ay çıkmıştı, deniz ışık içindeydi... İçtik, dans ettik, yemek yedik. Hesap tam kırk sekiz lira tuttu. Cebimde iki lira ile sokağa çıktık. Otomobil tutamazdık o para ile.. Ama ne güldüktü! O yolu yürüyerek geldik eve, kolkola. (Gözlerinin içi parlıyarak) Soyundu ablan... Bütün bütün soyundu yani.. Yattık... (Kız gene başını önüne eğer. Tutuklu ciddileşir.) Ne ise... Ertesi sabah... Bak dinle bunu! (Kız başını kaldırır.) Ertesi sabah erken erken kapı çalındı. Ben açtım. Bir varil gaz ısmarlamıştık bir gün önce, onu getirmişler... Parasını istediler. Öğleden sonra getiririm dedim, savdım adamları... (Kederli) Diyeceğim, öyle başladı, öyle gitti...

VII. Oyuncu (N. Ü.)

Yaş: 40

Cinsiyet: Erkek.

Eğitim: Marmara Üniversitesi "İşletme"

Oynadığı tirat : Tom

Oyunun adı: Sırça Hayvan Koleksiyonu

Yazan: Tennessee Williams

TOM– Evet, dağarcığımda bazı numaralarım var, elbisemin kolu içinde de bazı şeyler saklarım. Fakat, bir sahne sihirbazının tam zıddıyım ben. O, sizin gözünüzü öyle bir boyar ki, siz de bunu gerçek sanırsınız. Oysa ben size hayalle bezenmiş gerçeği sunarım. En önce zamanı tersine, şu tuhaf, olağandışı 1930'lu döneme çeviririm, o koskoca Amerikan orta sınıfı, sanki körler için bir okulda eğitiliyordu. Onları ya kendi gözleri terk etmişti, ya da kendileri gözlerinden yararlanmasını bilmiyorlardı ki, parmaklarını çökmekte olan bir ekonominin Braille Alfabesindeki harflerine sıkı sıkı bastırıp duruyorlardı. İspanya'da devrim vardı. Burada ise sadece bağrıışmalar ve şaşkınlık hüküm sürüyordu. İspanya'da Guernica vardı. Burada ise, diğer zamanlardaki sessiz ve sakin şehirlerde, Chicago, Saint Louis ve Cleveland'da, çoğunlukla kanlı geçen işçi ayaklanmaları... İşte oyunumuzun sosyal geri planı budur. Oyun, anılar üzerinedir. Bu yüzden de, loş, duygusal ve gerçek dışıdır. Anılarda her şey sanki müzikseldir. Bu da, kulislerden gelen keman seslerini açıklar. Ben oyunun sunucusuyum, hem de bir oyuncusu. Diğer karakterler, annem Amanda, kız kardeşim Laura ve son sahnede ortaya çıkan kardeşimin muhtemel kısmeti olan centilmen. Bu genç adam, oyundaki en gerçekçi karakter, bizlerin her nasılsa koptuğu gerçek dünyadan içimize giren çirkin niyetli kişi. Bir şair olarak benim simgelere karşı bir zaafım olduğundan, bu karakteri de bir simge gibi kullanıyorum; çok geç kalan ve bizim hayatta peşinden koştuğumuz beklentilerimizi simgeler o. Oyunda bir de beşinci karakter var; kendisi şöminenin üzerinde asılı olan ve gerçeğinden daha büyük bu fotoğrafının

dışında, oyunda asla görünmez. Bizi yıllar önce terk eden babamızdır bu kişi. Telefoncuydu, ama uzak diyarlara aşığı, çalıştığı telefon firmasından ayrılıp, ışık delisi bu şehirden sıvışıp gitti... Ondan aldığımız en son haber, Meksika'nın Pasifik kıyılarında Mazatlan'dan gönderilen adressiz bir kartpostaldı ve üzerinde sadece iki kelime yazılıydı, "Merhaba... Hoşça kalın!" Sanırım oyunun geriye kalanı kolayca anlaşılabilir.

KOMEDİ

I. Oyuncu (H. A.)

Oynadığı tirat : Zilha

Oyunun adı: Keşanlı Ali Destanı

Yazan: Haldun Taner

ZİLHA– Ne diyordum efendicağızıma söyleyim. Beni bu eve evladı maneviyatlık aldılar. Bir çocuğu birde Şamamayı gezdiriyorum. İsim o kadar. Şamama evin köpeği. Burada medeniyet varmış. Eskiden ayaklarımı aydan aya yıkardım. Hem de çorabımı çıkarmadan. Oldu olacak ikisi birden yıkansın diye. Şimdi her gün banyo yapıyorum. Allahın günü yıkanan deri ne kadar yumuşak oluyormuş meğer. Amonyak kokusuna öyle alışmışım ki, burada temiz hava ilkin ciğerlerime dokandı. (Gider masanın üstünden bir resim alıp gösterir) Filiz'in babası Bülent Bey, illetli fakir; karısı evden kaçmış. Adam da böyle sönmüş fenere dönmüş. İhya Bey doktorlara ne paralar yedirmiş,nafile... Melankoli diyorlar düşman başına. Bana bazen tuhaf tuhaf koyun gibi bakar. (taklidini yapar) Çok dokanıyor içime. Hani birinci perdede çişini bile unutan bunak profesör vardı ya, deli doktoruymuş meğer o. Küçük beye şimdi o bakıyor. İki de bir evde benim kılık kıyafetime bile karışır.Yok saçını şöyle tara, yok gözünü böyle boya Deli mi ne? İhya Bey buba adam. Tuttuğu altın olsun, neme lazım. Beni kızı gibi sever. Sen bizim evin maskotusun kız diyor. Uğur getiriyormuşum diye arada bir makas alır. Olacak artık o kadar. Madam Olgaya tenbihat geçmiş. Bana oturup kalkma konuşma öğretsin diye. Kim bilir belki de iyi bir kismet çıkarsa sevabına everecekler. Dünyada hayır

sahabları daha ölmedi... (kapı vurulur) Madam galiba.
Sen misin madamcığım, buyur...

II. Oyuncu (T.Ş.)

Oynadığı tirat : Agafya

Oyunun adı: Bir Evlenme

Yazan: Nikolay V. Gogol

AGAFYA– Aman yarabbim... Karar vermek ne güç şeymiş... Bir kişi, iki kişi, olsa ne ise... Ama dört kişi... Gel de birini seç. Nikanor İvanoviç biraz zayıf ama hiç de fena değil. İvan Kuzmiç de fena değil. Açık konuşmak gerekirse, İvan Pavloviç de biraz şişman ama, pekala gösterişli bir erkek. Söyleyin bana ne yapayım? Baltazar Baltazaroviç de değerli bir adam. Ah ne zor şey bu karar vermek... Anlatamam, anlatamam. Nikonor İvanoviç'in dudaklarını, İvan Kuzmiç'in burnunu alsak... Baltazar Baltazaroviç'in de halini tavrını... Bunun üzerine de İvan Pavloviç'in gösterişini katsak o zaman seçmek kolay olurdu. Oysa şimdi düşün, düşün... Vallahi başıma ağrılar girdi. Bence en iyisi ad çekmek. İşi kismetle bırakmalı. Kim çıkarsa kocam o olur. Adlarını birer kağıda yazarım. Sonra kağıtları kaparım. Kismetim kimse belli olur. (Masaya yaklaşır. Kağıtla makas alır. Kağıtları keser, katlar, bunları yaparken de konuşur.) Ah şu kızlar ne talihsiz... Hele aşık olan kızlar... Erkekler bunu kabul etmezler, anlamak da istemezler. Ne ise, hepsi hazır. Bunları çantamın içine koyayım. Gözlerimi kapayıp çekeyim. Ne olursa olsun. (Kağıtları çantaya koyar. Eliyle karıştırır.) Ah, içime bir korku geldi. Allah vere de Nikonor İvanoviç çıksa; ama ne diye o olsun... İvan Kuzmiç daha iyi. Peki, İvan Kuzmiç de neden? Ötekilerin ne kusuru var? Hayır, istemem. Kim çıkarsa o olsun. (Eliyle kağıtları karıştırır ve çantadan yalnız birini değil, hepsini birden çıkarır.) A... hepsi birden çıktı. Kalbim çarpıyor... Olmaz, olmaz. Yalnız bir tane çekmek lazım. (Kağıtları gene çantasına koyar, karıştırır. Bu sırada Koçkarev girer. Yavaşça ilerleyerek arkasına gelir.) Ah Baltazar Balta... yok canım, Nikonor İvanoviç çıksa.. Hayır, hayır, istemiyorum. Kismetim ne ise o çıksın.

III.Oyuncu (G. B.)

Oynadığı tirat : Harpagon

Oyunun adı: Cimri

Yazan: Moliere

HARPAGON– Yetişin! Hırsız var! Yakalayın! Adam öldürüyorlar! Can kurtaran yok mu? Hak, adalet nerede? Allah yok mu? Vurdular! Canımı aldılar! Gırtlığımı kestiler! Paramı çaldılar, paramı! Kim aldı, kim? Ne oldu? Nerede? Nereye saklandı? Ne yapayım? Nasıl bulayım? Nereye koşayım? Nereye koşmayayım? Şurada mı acaba? Burada mı yoksa? Kim o? Dur! (Kendi kolunu yakalar) Yakaladım. Ver paralarımı haydut! Eyvah! Benmişim yakaladığım. Neredeyim, bilmiyorum ki! Ben kimim? Ne yapıyorum? Bilmiyorum. Oldu bana olanlar! Param! Zavallı paracığım! Canım, sevgilim benim! Aldılar elimden seni! Sen olmayınca ben neye sığınırım artık, neyle avunur, neyle sevinirim? Her şey bitti benim için; dünyada yapacak işim kalmadı benim! Sensiz ne yaparım, nasıl yaşarım? Olacak şey mi? Yaptılar bana yapacaklarını! Dayanamam bu acıya, ölüyorum; öldüm,gömdüler beni! Diriltmek isteyen yok mu beni; versin paracıklarımı geri, ya da kimin aldığını söylesin. Ne var? Ne diyorsunuz? Kimse yokmuş. Bu işi yapan bir hayli pusuda beklemiş, fırsat kollamış olmalı; ben tam o yezit oğlumla konuşurken yapmış yapacağını. Haydi durma git. Git adalete baş vur; sorguya çekti bütün evi: Hizmetçi kadınları, uşakları, oğlunu, kızını, hatta kendini, kendini bile! (Seyirciyi işaret ederek) Nedir bu kalabalık? Ne diye toplanmışlar buraya? Kimin yüzüne baksam kuşku sarıyor içimi? Hepsi hırsızmış gibi geliyor bana. Ne o? Ne konuşuyorlar orada? Hırsız mı görmüşler? Nedir o yukarda ki gürültü? Hırsız orada mı yoksa? Ne olur, söylesin bir gören varsa, Allah rızası için söylesin! Aranızda mı saklı orada? Hepsi bana bakıp bakıp gülüyor. Görürsünüz hepsinin parmağı var bu hırsızlıkta. Haydi gelsin çabuk jandarmalar, polisler, tüfekler, hakimler, mahkemeler, işkenceler, darağaçları, cellatlar! Astıracağım, bütün dünyayı astıracağım. Yine de paramı bulamazsam kendi kendimi asacağım!

IV. Oyuncu (B. A.)

Oynadığı tirat : Parlak

Oyunun adı: Kadıncıklar

Yazan: Tuncer Cücenoglu

PARLAK– Şimdi, Abdullahcığim.. İlk filmimi çevirmekteyim.. Cüneyt abi başrolde.. Kız da Türkan Sultan.. Cüneyt ağbi gariban, bizim gibi.. Türkan Sultan varlıklı bir pezevenğin kızı.. Cüneyt abi de yoksul bir pezevenğin oğlu.. Aşk ferman dinler mi, bi görüşte vuruluyor Cüneyt abimize.. Buluşacaklar.. Türkan Sultan arabasıyla, yoksul delikanlı Cüneyt abimizin beklediği Sarıyer sırtlarına gelmektedir.. Cüneyt abi uzaktan arabayı tanıyor.. "Sultan, Sulaaaaan" diye koşarken, aniden bir kamyon.. (Müzik sesi yapar) altına alıyor Cüneyt abiyi.. Kör oluyor kör.. Artık o, kör bir kemancıdır!.. Ona acıma, gözleri açılacak sonunda.. Bana acı asıl.. Dublör benim!.. Kamyon bana çarpıyor, Cüneyt abi yatıyor.. Sahneyi yeniden çekiyorlar, kamyon bana çarpıyor, Cüneyt yatıyor.. Beğenmiyorlar yeniden çekiyorlar, kamyon yine bana çarpıyor.. Cüneyt yatıyor!.. Türkan'ın sevgisi sahte değildir.. Babasının karşı koymalarına rağmen, Cüneyt'in çalıştığı, kör keman çalıp arabesk söylediği meyhaneye gelmektedir, her gece. Buraya dikkat.. Yeşilçam'da bir kahve vardır, siz görmediniz oraları.. O kahvede bizim figüran takımı bekler.. (Duygulanır..) Bir rol verilir umudu ile beklerler.. (Yeniden neşeli.) İşte o kahvede, günlerdir bir rol verilir umuduyla bekliyoruz.. Bir minibüse doldurdular hepimizi.. Yallah Sarıyer sırtlarındayız.. İşte o meyhanedeki içki içenleri oynayacağız.. Hani dedim ki, madem içki içenleri oynayacağız, filme uygun olarak sosyal gerçekçi olsun, baştan bir iki kadeh atalım.. Tam bizim sahne geldi ki hepimiz zom, aynen.. O Memduh olacak bağırdı!.. Recisör.. "Ben sizden meyhanede içer gibi yapacak adamlar istedim.. Bunlarla olmaz.." Ben de vallaha da billaha da sırf latife olsun diye, kolumla da destekleyerek "Yeşilçam'da ayık adam nah bulursun!" demiş bulundum. Birden, başta Memduh abi olmak üzere, setçisi, ışıkçısı, kameramanı ve hatta Cüneyt'in üstüme doğru geldiklerini gördüm.. Fatma abla var ya, o da çekimi seyrediyormuş, ayakkabıyı çıkarttığı gibi yallah üstüme!. Yer misin yemez misin? Hani, Cüneyt

karateci ya, kolumu kırmaya çalışıyor, Fatma topuklusuyla başıma, hele o Türkan yok mu, bi de hanımefendi derler, hayalarımaya hayalarımaya ver ediyor tekmeyi.. Memduh abi desen, durmadan kafa atıyor!.. Tam bayılıyordum ki Memduh'un şunu söylediğini duydum: "Bu ipneyi!" Yani beni! "Bu delikanlıyı, en seri vasıtayla İstanbul il sınırları dışına çıkartın, bu yaştan sonra hapishanelere giremem!" Gözümü açtığımda burdaydım, Ankara'daydım.

V. Oyuncu (M. P.)

Oynadığı tirat : Kadın

Oyunun adı: Yalnız Kadın

Yazan: Dario Fo

KADIN- (Telefon çalar) Ah, kocam olacak... Hep bu saatlerde arar beni, özür dilerim, bir dakika...(Telefona gider) Alo? Evet... Ne? Neee, hastır bok... (Telefonu kapar. Utanmıştır. Komşuya tebessüm eder.) Ah çok affedersiniz... Ben aslında hiç kötü söz kullanmam ama bazen kaşınıyorlar... (işine devam eder) Yok... Yok... Kocam değildi, daha neler... Kim olduğunu bilmiyorum... Domuzun teki... Günde iki üç... Bin kere... Telefon eder... Öylesine iğrenç sözler söyler ki, hani o sözlerden, sözlükte bile bulamazsınız... Nereden biliyorum olur mu? Baktım sözlüğe, bulamadım... Hasta mı? Baksanıza bende, evde bir hasta var, İtalya da ki bu tür bu hastaların sorumluluğunu taşıyamam ya... (Telefon yeniden çalar) Bak gene o... Ağzını bile açamayacak bu kez... Dinle domuz... Seni uyarıyorum, telefon polis tarafından dinleniyor.(Ses tonu yumuşar) Ciao (Komşuya) Kocam... Seninle ilgili yok canım, sandım ki... Bir adam durmadan telefon edip... Seni soruyor... Korkunç kötü sözler söylüyor... Sana kızgın... Çok... Diyor ki ona borcun varmış... (Ses tonu değişir) Bende korkutmak için polisten söz ettim... Evet... Evdeyim... Aldo, sana yemin ederim ki evdeyim... Özür dilerim ama sen hangi numarayı çevirdin... Eeee telefonu ben açtığıma göre nerde olabilirim, kapıyı üstüme kilitliyorsun (Komşuya) Signora, görüyorsunuz şu kocamı... Alo... Hayır kimseyle konuşmuyorum... Evet, Signora dedim ama... Ben arada kendi kendimi 'Signora' diye çağırırım. Hayır evde kimse yok... Evde kardeşim var

ama burada değil, içerde.Evet bebek uyuyor, evet mamasını verdim, evet çişini de yaptırdım, evet kardeşinin çişini de yaptırdım...(Kontrollü) Kim sinirli... Diyorum ki için rahat olsun evde herkes çişini yaptı...Ciao, evet... Hayır... Hayır çok neşeliyim...(Bağırır, çok sinirlidir) Çok çok neşeliyim... Aldo çok neşeliyim... (Bağırır) Burada bir yandan ütü yapıyordum bir yandan da gülüyordum... Evet Aldo, çok neşeliyiiiim...(Telefonu kapatır ve telefona karşı çığlık atar.Komşuya bakar, biran ciddidir sonra biran tebessüm eder.Yeniden sinirlerine hakim olur.) Gördünüz mü? Yalan söylemek zorunda kaldım... Yok... Hayır o domuzun telefon ettiğini söyleyemem sonra bana kızar... Evet biliyorum suç bende değil ama, diyor ki benim rahatsız olduğumu anlamak için devamlı arıyorlar böylece tatmin oluyorlar. Sonunda telefonu da kestirir diye korkuyorum. Zaten eve kilitliyor, hapisim... Sabah çıkarken beni kapatıyor... Alışveriş mi? (Ütüye başlar) Kendi yapıyor... Eh... Bir şey oldu mu diye hep arar...

VI. Oyuncu (S. G.)

Oynadığı tirat : Smirnov

Oyunun adı: Ayı

Yazan: Anton Çehov

SMIRNOV– Para işlerini düşünemeyecek durumdaymış. Laf! (Taklit eder) “Kocam öleli tam yedi ay oldu!” Hıh! Bana ne? (Arkasından bağırır) Bu faiz ödenecek mi, ödenmeyecek mi bankaya? Sana basit bir soru soruyorum: Bu para ödenecek mi, ödenmeyecek mi? Yok, kocan ölmüşmüş, yok durumun kötüymüş, yok kâhyan bilmem nereye gitmişmiş, yok şu, yok bu! Bana ne bütün bunlardan! Ha? Ne yapmamı istiyorsun? Kendimi kaldırıp atayım mı bir yerlerden? Kafamı duvarlara mı vurayım? Bir balona mı binip kaçayım? Öteki borçlu heriflerden haberin yok senin! Gruzdeff’e gittim, evde yok. Yoroşeviç’e baktım, herif bir yerlere saklanmış, Kuritsin’i buldum. Öyle kavga ettik ki, herifi pencereden aşağı attım. Listemdeki herkese gittim, metelik bile alamadım. Sonra size geldim – Allah kahretsin- bu benzetmeyi bağışlayın, umurunuzda bile değil. (Yavaşça kendi kendine) Tabii, kabahat bende! Hepsine yüz verdim, gerçek bu! Fakat

gösteririm onlara! Buna da! Parayı alıncaya kadar burada oturacağım. (Öfkeyle titrer) Öfke içindeyim. Hem de öfkenin dikâlâsı. Bütün sinirlerim tepeden tırnağa kadar ayakta. Nefes alamıyorum. Bayılacağım herhalde... (...) Han'fendi hastalanmış! Kimseyi görmek istemiyormuş! İyi, beni ister görsün, ister görmesin, ama ben buradayım. Paramı verinceye kadar da buradan ayrılmayacağım. Bir hafta boyunca hasta olsan, bir hafta boyunca buradayım! Bir yıl hasta olsan, bir yıl! Bana o dul kadın numaralarını, talebe kız gülücüklerini yutturamazsın! Bilirim o gamzeleri, gülücükleri ben! (Pencereden bağırır) Semyon, çöz atları! Burada kalıyorum. Söyle atlara yulaf versinler. Evey yulaf, aptal herif, ne sandın? (Pencereden çekilir) Ne aksilik! Aksiliğin dikâlâsı! Dün gece hiç uyuyamadım. Bugün de hava cehennem sanki. Bir Allahın belası da çıkıp para vermedi. Bu yaşlı eksik etek de "havam yok" diyor... Başım ağrıyor. Nerde şu... (Bardağı diker, fışkırtır) Puuuh! Su!... (...) (Simirnov oturur. Üstüne başına bakar) Off! Şu halime bak. Biri tüy dikse üstüme bari! Yıkanmamış, taranmamış, tıraşsız; yeleşim samana batmış, üstüm başım toz içinde. Küçük hanımefendi beni eşkıya falan sanmıştır herhalde. (Esner) Sanırım bu halle salona girmek pek yakışık almadı, ama umurumda bile değil, alacaklıyım. Yani en hoşlanılmayan misafir; ölümden sonra... (...)

VII. Oyuncu (S. G.)

Oynadığı tirat : Vladimir

Oyunun adı: Godot'yu Beklerken

Yazan: Samuel Beckett

VLADIMIR– Boş konuşmalarla zamanımızı harcamayalım! (Bir an, şiddetle) Fırsat varken bir şeyler yapalım! Her gün birilerinin bize ihtiyacı olmuyor. Aslında özellikle bize ihtiyaç duymuyorlar. Başkaları da daha iyi olmasa bile, aynı derecede bizim yaptıklarımızı yapabilirlerdi. Kulaklarımızda çınlayan şu yardım çılgınlıkları bütün insanlığa yöneltilmiş! Ama burada, zamanın bu anında, istesek de istemesek de bütün insanlık biziz. Çok geç olmadan bundan yararlanalım! Zalimce bir alın yazısının bize layık gördüğü iğrenç güruhu hakkıyla temsil edelim! Ne

dersin? (Estragon hiçbir şey söylemez) Kollarımızı kavuşturup yardım etmenin iyi ve kötü yanlarını hesaplarken cinsimize kötülük etmediğimiz doğru. Kaplan hiç düşünmeden hemcinsinin yardımına koşar ya da çalılıkların kuytularına siner. Ama sorun bu değil. Sorun burada ne yaptığımız. Ve cevabı bildiğimiz için mutluyuz. Evet, bu uçsuz bucaksız karmaşada kesin olan tek bir şey var. Godot'nun gelmesini bekliyoruz. Ya da gecenin çökmesini. (Bir an) Buluşacağımız yere saatinde geldik ve bu da sonu işte. Aziz değiliz ama bu da sonu işte. Aziz değiliz ama buluşacağımız yere saatinde geldik. Kaç insan böyle bir şeyle övünebilir?

NLP' nin Oyunculuğa Faydalı Olabilecek Bazı

Yöntemleri

Dışarıdan Gözleme: Her şeyi tarafsız olarak görmeli öyle değerlendirmeliyiz. Yer, zaman, konu gibi tüm detayları iyice gözden geçirmeliyiz. Aynı olayı gözümüzde bir kaç kere canlandırıp tekrarlırsak, hatta bazı yerlerde yavaşlar ya da durursak, o olayla ilgili olumlu duygular baskın hale gelecektir.

İçeriğin Yeniden Çerçevenmesi: Bir durum olduğunda olumsuz taraflarının yanında olumlu taraflarını da görebilmek gerekir. O zaman cesaretimiz ve dayanıklılığımız artar. Böylece negatif ruh halinden kurtuluruz. Beynimiz çözüm yoluna gider.

Algılama: Sağlam bir iletişim için ilk olarak yoğun bir algı gerekmektedir. Karşımızda ki insanı çok iyi gözlemek gerekir. Bizim sözlerimize, hareketlerimize ne tarz tepkiler veriyor iyice anlamalıyız. Ancak bu algı sonucunda o insanı kendi tarafımıza ya da başka bir tarafa çekebiliriz.

Algısal Pozisyonlar: Olaylara alışıla gelmiş şekilde kendi açımızdan değil de başka açılardan da bakabilmeyi öğrenmeliyiz. Perspektifimizi genişletmemiz gerekir.

Uyum Sağlama ve Önderlik: Karşımızda ki kişi ile başarılı bir ilişki kurmak için önce ona yaklaşmamız gerekir. Böylece onun duygusal algısını değerlendirebiliriz. Eğer sağlam bir şekilde onun yanında durursak bize güvenir. Bu güven sonrasında da istediğimiz gibi önder olabiliriz.

Kaynakları Harekete Geçirme: Ruhsal durumumuzu ya da karşımızda ki kişinin ruhsal durumunu, gerekli duruma uydurabilme halidir. Bunun için fizyolojik değişiklikler gerekebilir.

Çapa: Şartlanma ve şartlandırma halidir. İhtiyaç duyulan duygu durumunu istediğimizde çağırabilme yöntemidir. Karşımızda ki kişinin his durumunu kontrol altına alabiliriz. Onun nasıl hissedeceğini belirleyebiliriz. Önce onu hangi duygu durumuna getireceğimizi belirlemeliyiz. Bir hikaye anlatabiliriz. Tamamen olayın içine girince ve istediğimiz duygu durumuna geldiğinde, elimizi omzuna koyar, bir süre bu şekilde kalırız. Sonra duygu durumu ile ilgisi

olmayan bir şey söyler ve dikkatini dağıtırız. Sonra tekrar elimizi omzuna koyarsak, az önce içinde olduğu duygusal duruma geri döner.

Hedef Çalışmaları: Şartları, durumları, nasıl hareket edilmesi gerektiğini NLP tekniklerine göre tekrar gözden geçirmeli ve ona göre hareket etmeliyiz.

Gerekli Olan Motivasyonu Sağlama: Şu şekilde düşünmeliyiz; bir 'ben' bir de 'öbür ben' var. Öbür ben sağ üst köşede gözlemci, cam bir fanusun içinde. Sonra görevimi seçip, ne yapmak istediğime karar veririm. Görevi yapan, istediğini elde eden benim yaşadığı mutluluğu görürüm. Baştan sona kadar görevi nasıl tamamladığını izlerim. Eğer gördüğüm şey bana mutluluk vermiyorsa, bilinçaltımda onunla ilgili şüphe, irade zayıflığı var demektir. Defalarca aynı süreci tekrar gözümde canlandırırım. Tam anlamıyla izlediğim şey beni tatmin edince cam fanusun içinden çıkıp, öbür beni kendime çekerim. Hemen ne yapacağımı planlarım.